Tallinn

Prioritaire A

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Neljapäeval, 11. jaanuaril 1996 Nr. 2 (6050)

Kas Svenska Tobaks AB kolib Eestist Venemaale?

Pressikonverentsil Tallinnas teatas Svenska Tobaks AB president Lars Elmenius, et ettevõte kaalub tootmise lõpetamist Eestis ja selle üleviimist mujale.

Leht "Äripäev" teatas umbes samaaegselt, et Svenska Tobaks juba on külmutanud oma investeeringud Eestis. Selle asemel toimub aktiivne tegevus mingi sigaretitehase leidmiseks Venemaal. Sel juhul avaneks suur Vene turg, mis praegu on praktiliselt suletud topelttollimaksude tõttu, mida Venemaa on poliitilistel kaalutlustel sisse viinud Eesti ekspordi piiramiseks.

Elmenius teatas, et investeeringud on katkestatud, kuna alates 1. jaanuarist ei kehti Eesti Tubaka toodangu suhtes enam soodusaktsiis ja sellisel juhul ei ole otstarbekas tootmistegevuse jätkamine Eestis. Need soodustused andis valitsus 1993. aastal.

(Järg lk. 11)

Võimuvõitlus Eesti Ap. Õigeusu Kiriku vara üle

9. detsembril toimus Tallinnas ristikäik, millest kirjutas ka "Eesti Päevaleht". Selle taga on konflikt juba vanast ajast, mis põhineb selles, et Eesti Apostlik Õigeusu Kirik (EAÕK) enne okupatsiooni kuulus Konstantinoopoli alla. Okupatsiooni ajal sunniti kirik Moskva patriarhaadi alla.

Kui nüüd on taastumas EAÕK Eestis, käib sõda Eesti-aegsete varanduste üle. Eesti-meelne osa kirikust, mille moodustab enamus kogudustest, tahab taas kuuluda Konstantinoopoli alla, Vene-meelne aga Moskva alla.

Ristikäik detsembris oli Vene-meelsete katse viia võitlus vara üle tänavatele.

Aga vaatame lähemalt kiriku ajalugu, mille aluseks võtame Armand Karjatse artikli "Õhtulehest".

Iseseisev Eesti Apostlik Õigeusu Kirik (EAÕK) loodi 1917. aastal. Kiriku esimeseks juhiks oli piiskop Platon, kelle bolshevikud tapsid 1919. aastal.

1920. aastal andis Moskva patriarh Tihon Soome, Eesti, Läti ja Poola kirikule autonoomia. 1923. aastal läksid Soome ja Eesti kirikud Konstantinoopoli jurisdiktsiooni alla.

Eesti Vabariigi ajal juhtis 158 koguduse ja enam kui 200 000 liikmega kirikut metropoliit Aleksander.

1944. a. põgenes ta koos 22 preestriga Rootsi. Eestisse jäänud vaimulikest saadeti osa Siberisse ja mõne saatus on tänapäevani tundmatu.

1945. aastal moodustati vägivaldselt Moskva patriarhaadi Eesti piiskopkond. Alles 1992. aastal tunnustas Moskva patriarhaat jälle Eesti kiriku autonoomiat.

1993. a. andis Moskva ja kogu Venema patriarh Aleksius II Vene Õigeusu Kiriku Eesti piiskopkonnale piiratud iseseisvuse. Kuid tänaseni ei ole piiskop Korneliuse piiskopkond riigi seadustele vastavalt registreeritud.

Kui möödunud aasta veebruaris Konstantinoopoli patriarhaadi kõrged vaimulikud Eestis käisid, selgus, et 48 kokku 84-st kogudusest Eestis soovib taastada kanoonilist suhet Konstantinoopoliga. Seda toetas siis ka Eesti siseminister.

EAÕK ülempreester Emmanuel Kirss jutustab järgmiselt konflikti algusest:

- Eesti iseseisvuse taastamise järel taheti EAÕK taastada järjepidevuse alusel. Kuid Moskvast tulnud põhikirjas pakuti kiriku nimeks Vene Õigeusu Kirik. Eestis.

Sellega polnud piiskopkonna nõukogu rahul. Vastavalt kirikute ja koguduste seadusele registreeriti end Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku nime all. Seepeale tahtis Moskva piiskopkond endale sama nime, kuid seaduse järgi pole see võimalik.

Isa Emmanuel:

- Selle asemel, et ennast teise nime all registreerida, hakkasid nemad meelt avaldama. Nad ajavad oma poliitikat. Siin ei ole usuga midagi tegemist.

Piiskop Kornelius on keelustanud isa Emmanueli tegevuse, kuid Emmanuel tegutseb edasi.

Eestis on praegu umbes 50 000 eestikeelset õigeusklikku. Tallinna ainsal eestikeelsel kogudusel on umbes 2 000 liiget.

EAÕK-l ei ole praegu Eestis piiskoppi. Kiriku sinod asub Stockholmis ja seda juhib ülempreester Nikolai Suursõõt. EAÕK ülemhingekarjaseks on Stockholmi metropoliit Pavlos.

(Järg lk. 11)

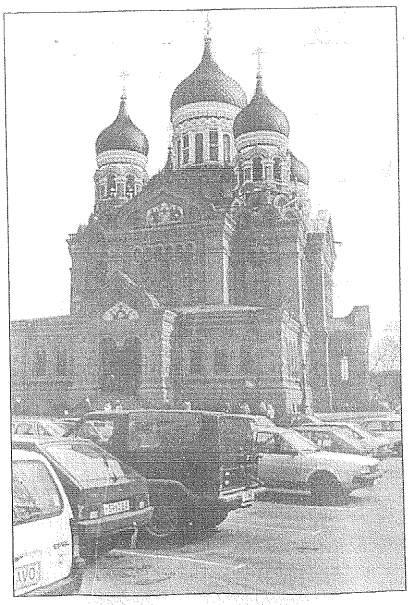

ALEKSANDER NEVSKI katedraal Toompeal.

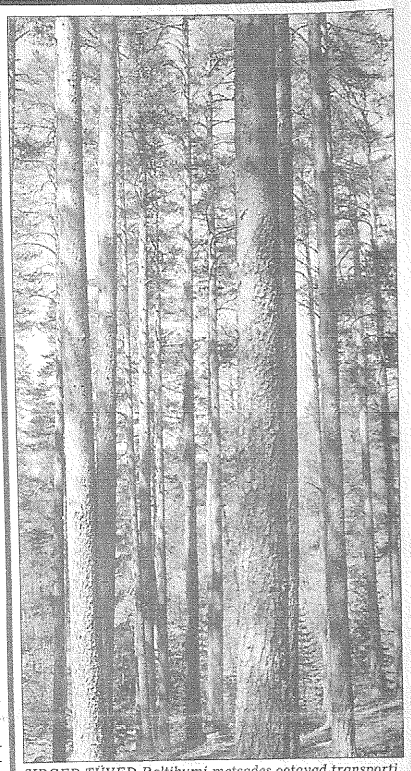

SIRGED TÜVED Baltikumi metsades ootavad transporti Rootsi vabrikutesse.

Balti metsa väljavedu Rootsi kasvab

Lühikese ajaga on metsaeksport Baltikumist Rootsi kasvanud üheks tähtsamaks eksportalaks.

Suurte laevade ja praamidega veetakse metsasaadused, peamiselt palgid, rootsi sadamatesse, kus neid võtab vastu kas Stora või Modo või ka mõni väiksem paberi ja ehitusmaterjali tootja.

Eksport on nii kiiresti arenenud, et pole olnud võimalik muretseda piisavalt sobivaid transportvahendeid. Hiljuti läks üks suur praam ümber Gävle lähedal ja kogu praamitäis palke läks kaduma.

Rootsi metsatööstuses kasutatakse nii palju puitu, et on vajalik välismaalt juurde importida.

(Järg lk. 11)

Viisavabadus Soomega lükkub veelgi edasi

Soome siseminister Jan-Erik Enestam leiab, et õigeaeg viisavabaduse sisseseadmiseks Soome ja Eesti vahel oleks 1997. aasta ja jätkas:

- Selles pole mingit suurt dramaatikat, kui ajagraafik lükkub mõne kuu või poole aasta võrra edasi.

Ja asi on tõesti edasi lükkunud kui võrrelda tema avaldustega mõne kuu eest kui ta pidas 1996. aasta sügist sobivaks momendiks.

Pärast Savisaare lindiskandaali lükkas ta sobiva aja poole aasta võrra edasi ja selle juurde on ta jäänudki.

"Turun Sanomat" ütleb ühes kommentaaris, et Soome seisukoht suurel määral sõltub Rootsi omast. Rootsi omakorda on seadnud eeltingimuseks Eesti ühinemise Genfi põgenikekonventsiooniga. Seda eeltingimust ei suuda Eesti praegu veel täita.

Muutub Eestist väljahelistamise kord

Alates 1. märtsist muutub Eestist väljahelistamise kord. Senise riigist väljahelistamisel kasutatava rahvusvahelise kaugtava valimise indeksi "8 * 10" asemele tuleb uus indeks "8 * 00". Eestist välismaale helistamisel tuleb alates 1. märtsist valida järgmiselt.

8 * 00 + riigi kood + suunanumber + abonendi number

Näit. Stockholmi helistamine toimub järgmiselt:

8 * 00 + 46 + 8 + xxxxxxx

(Märkus: * - vahetoon analoogvõrgus, digitaalvõrgust helistamisel vahetooni ei ole)

Eestist väljahelistamise korra muutuse tingis Eesti telefoniside kaasajastamine ja ITU (International Telecommunication Union) soovitustele vastava rahvusvahelise numeratsiooniplaadi kasutuselevõtt.

(Järg lk. 11)

EPL Neljapäeval, 11. jaanuaril 1996

Bürokraatlikud liialdused

Täna kritiseerib Romil Tönisberg sellel leheküljel avaldatud artiklis mõningaid bürokraatlikke eeskirju, mis asjatult teevad väliseestlaste elu raskemaks, kui nad tahavad tihedat kontakti säilitada oma isamaaga. Mõni number tagasi esitas ka Madis Üürike kriitilisi seisukohti viisadega tekkivate probleemide kohta.

Kui lugeda Tönisbergi ja Üürikese seisukohti, on nendega olulises osas kerge ühineda. On määruseid, mis tunduvad täiesti asjatud ja mis ainult teevad elu keerulisemaks. Ma ei hakka siin kahe kriitiku näiteid üle kordama. Selle eest tahaksin tõsta küsimuse, kuidas võiks neist probleemidest jagu saada.

Üldjuhul tundub mulle, et probleemide põhjuseks pole mitte siinse Eesti saatkonna ametnike käitumine, kuigi kriitika tihti esitatakse esmajoones nende vastu. Saatkonna ametnikud on siiski välisministeeriumi määruste täitjad ja pole ise bürokraatlikke eeskirju välja mõelnud. Vastupidi on saatkonna meeskonnal võib-olla veel kõige raskem, kui tulevad uued arusaamatud eeskirjad, mis vähemalt Rootsi oludes ei sobi.

Tuleks arutada otse välisministeeriumi juhtkonna esindajatega tekkinud probleemide üle. Minu teada pole juba ammu keegi välisministeeriumi esindaja üldse väliseesti organisatsioonidega püüdnud neid probleeme arutada. Kas poleks aeg korraldada sellist läbirääkimist väliseesti organisatsioonide ja välisministeeriumi vahel? Kelle poolt tuleb algatus? Kas teeb ettepaneku läbirääkimisteks näiteks Rootsi Eestlaste Liit (mis praegu oma 3000 liikmega on suurim eestlaste organisatsioon Rootsis)? Või tuleb algatus hoopis välisministeeriumist?

ÜLO IGNATS

Kas meil neid eestlasi nii palju vaja ongi?

Lugesin Madis Üürikese ja Jürgo Loo arutelu Eesti saatkonna tegevuse kohta. Tahaksin omalt poolt valgustada kodumaa bürokraatiat teisest vaatevinklist.

Peale viisade väljastamist vahendab saatkond ka eesti kodakondsust soovijatele. Nii sain ka mina Eesti Vabariigi passi paar aastat tagasi ilma probleemideta.

Augustis 1995 tahtsin oma naise, laste ja lastelastega sõita Eestisse. Siinjuures olid minu täiskasvanud lapsed ka huvitatud Eesti kodakondsuse ja passi saamisest. Avaldus sai sisse antud maikuus ja saatkonna ametnikud arvasid, et tehing võtab üks kuni kaks kuud.

Esimeseks üllatuseks sealjuures oli, kui sain teada, et minu Eesti Vabariigi pass ei piisa vanemate kodakondsuse tõendina, vaid ainult Eesti Vabariigis välja antud dokumendid aastatest 1920-1940. Nojah, leidsin oma vanemate perekonnaseisutunnistused ja veel mõned dokumendid, millistega nõustuti. Muud dokumendid olid ka sisse antud, nagu näiteks nõutav "personbevis". Asi näis korras olevat, riigilõiv makstud, et oota ainult passi.

Siis tuli teade, et "Riigi Kodakondsuse ja Migratsiooniameti Lõuna-rajooni Passibüroo on tagastanud teie passitaotluse ning vastavalt Riigi Kodakondsuse ja Migratsiooniameti ühtse Passitrükkimiskeskuse pool palub järgida järgmisi juhiseid." Kokkuvõttes: Kõik Rootsis välja antud dokumendid (antud juhul personbevis) peavad olema legaliseeritud Rootsi välisministeeriumis ning seejärel Eesti Vabariigi Suursaatkonnas Stockholmis. Sellele järgneb korrektse tõlke tegemine jne.

Näis, et uus valitsus tahtis oma võimu näidata.

Nüüd hakkas lastel huvi passi vastu kahanema ja poleks riigilõiv olnud sissemakstud oleks taotlus arvatavasti tagasi tõmmatud. Aga olgu peale, ma võtsin asja kätte ja korraldasin legaliseerimise Rootsi välisministeeriumis (muidugi tuleb ka selle templi peale löömise eest maksta). Vahepeal oli peaaegu kolm kuud läinud. Sõit Eestisse seisis ees. Viisat ka enam ei julgenud saatkonnast võtta, vaid tegime seda Tallinna lennujaamas.

Kaks kuud pärast Eestis käimist said lapsed passid kätte. Asjast jäi mulje nagu kodueestlased küsiksid: "Kas meil neid eestlasi nii palju vaja ongi?"

Igatahes jättis see esimene kokkupuude Eesti bürokraatiaga lastele halva mulje ja ei motiveerinud neile eestlaseks olemist. Siinjuures pean ütlema, et saatkonna ametnikud olid abivalmid ja vastutulelikud, aga nad pidid jälgima reeglistikku.

Mis mind paneb imestama on, et Eestis välja antud pass ei tõenda kodakondsust. Teiseks ei mõista ma, miks muudetakse eeskirju retroaktiivselt juba sisseantud avalduste suhtes (legaliseerimine). Kolmandaks oleks hea, kui saatkond saaks mõjutada reeglistikku näiteks "personbevisi" legaliseerimise suhtes.

Lõpuks näib mulle Jürgo Loo väide, et "...lihtsalt nii palju seadusi ja alamal seisvaid normatiivakte on tarvis üheaegselt valmis teha, et seadusandja lihtsalt ei jõua vajadusele järele." mitte päris õige. Paljud muudatused näivad olevat tehtud lihsalt selleks, et bürokraatide näpud sügelevad muudatuste järele. Ehk leiab oma tegevusele niimoodi rohkem põhjendust?

Viisade suhtes on lennujaamas viisade võtmine ärimeestele lahenduseks. Tihti tehakse otsus Eesti külastamise kohta alles mõni päev ette. Ja kui siis elad väljaspool Stockholmi võtab passi edasi - tagasisaatmine juba mitu päeva. Loodan, et viisa saamise võimalust lennujaamas ei kaotata enne täielikku viisavabadust Lääne-Euroopa riikidega.

ROMIL TÖNISBERG

***

Lugege ka tänast juhtkirja.

Andres Küng täpsustab

21. detsembri "EPL-is" väideti, et Andres Küngi ja Viktor Siilatsi ettevõte lõpetab oma tegevuse.

Küng/Siilatsi oma ettevõte, Eesti Video, aga jätkab ja laiendab oma tegevust, muuseas interaktiivsetele meediatele.

Küll aga võib lõpetada tegevuse telejaam EVTV, mille Küng/Siilats 1993. a. suvel käivitasid koos Rootsi rahvusvahelise meediaettevõttega Kinnevik. Küng/Siilats on, vähemalt siiani, keeldunud osalemast uues teleettevõttes TV3, mida pidid enne jõule asutama Kinnevik ning mõned RTV (=Reklaamitelevisioon) aktsionärid, eesotsas AS TeleMediaga ja AS Krennoga. Viimane esindavat peaminister Vähi ja teiste juhtivate koonderakondlaste majandushuvisid meediavallas ning osales ka "Sõnumilehe" asutamisel.

Uus telekanal TV3 pidi eetrisse minema aastavahetusest, aga kuna rida juridilisi küsimusi on veel lahtised, kasutatakse üleminekuajal nimetust EVTV/RTV ühisprogramm.

ANDRES KÜNG

*

VASTUSEKS:

Nimi EVTV oli õnnetul kombel sõnumist välja jäänud. Aga eelnevast lausest oleks pidanud selguma, et jutt käsitles Küng/Siilatsi TV-ettevõtet, aga täpsustus on muidugi siiski teretulnud.

TOIMETUS

Piiriläbirääkimisteks vaja uut delegatsiooni

- Eesti-Vene piiriläbirääkimiste jätkamiseks on vaja Eesti valitsuse poolt kinnitatud selgete volitustega delegatsiooni, ütles välisministeeriumi asekantsler Raul Mälk.

Mälk, kes juhib Eesti ekspertdelegatsiooni läbirääkimistel, peab ekspertrühmade võimalusi ammendatuks. Nüüd on vaja seisukohavõtte valitsustelt.

Viimasel ekspertgruppide kohtumisel Peterburis jõulunädalal ei liikunud midagi edasi. Mälk kommenteeris pärast kohtumist järgmiselt:

- Riigipiiri leping on kõrges valmidusastmes, välja arvatud osad, mis puudutavad poliitilis-õiguslikku ja ajaloolist lepingu konteksti. Need on lahtised otsad ja sellest ka ummik läbirääkimistel.

Ministeerium jagati kaheks

Aastavahetusel jagati kultuuri- ja haridusministeerium kaheks ministeeriumiks.

Seoses sellega sai senine kultuuri- ja haridusminister Jaak Aaviksoo haridusministriks ja senine minister Jaak Allik kultuuriministriks.

Rahvusliku kasvatuse kongress aprillis

Käesoleva aasta 12. ja 13. aprillil toimub kolmas rahvusliku kasvatuse kongress Estonia Kontserdisaalis. Seal kõneldakse rahvuslusest, eestlusest, ning riiklikkuse sügavamast sisust ja mõttest.

Üks kongressi algatajaid on kodakondsuse ja migratsiooniameti peadirektor Andres Kollist. Ta ütleb:

- Oluline on, et avanevas vabas ja miljoneid võimalusi pakkuvas maailmas jääks alles ning oleks tähtis mitte ainult see, mis meid, eestlasi, üksteisest eristab, vaid ka see ühisosa, mis meid ühendab ja mis tegelikult meie riigile sügavama mõtte annab.

Üks teine kongressi algatuskomitee liige on Jüri Estam, kes jutustab, et algatus kongressiks tuli rohkem kui aasta aega tagasi keskerakonnalt ühel parteide ümarlaual.

Kahepäevase kongressi jooksul loodetakse kuulda järgmiseid kõnelejaid: Sulev Vahtre, Küllo Arjakas, Hando Runnel, Arvo Kuddo, Marju Lauristin, Jüri Põld, Andres Kollist, Kaido Kama, Tõnu Tepandi, Merle Karusoo, Evald Hermaküla, Mart Laar, Siim Kallas, Jaan Kross, Peeter Tulviste, Kauksi Ülle, Ain Kaalep ja veel palju teisi.

Peale nimetatute loodetakse ka sõnavõttudele peaministrilt ja presidendilt.

DEN HÄR TIDNINGEN ÄR TS-KONTROLLERAD

TS

Tidningsstatistik AB Tel 08-623 94 00

FOREXI reisivaluuta müügihind Stockholmis
9. jaanuaril 1996
100 SEK =171.90 EEK

Äge võistlus ka Eesti mobiilühenduste turul

Uut aastat Eesti mobiilsideturul ilmestab üha ägenev võistlus kahe rootsi telehiiglase - Telia ja Kinneviki vahel. Kerkib küsimus, kes saab endale parima osa Eesti teleühenduste miljardiärist.

Vahetult pärast jõule teatas AS Ritabell, et Eestisse rajatakse kolmas GSM operaatorivõrk. Ritabelli omanikeks on Levicomi grupp ja Millicom International Cellular SA. Millicom investeerib kahe aasta jooksul Eestisse GSM-võrgu rajamiseks kuni 30 miljonit dollarit.

Millicomi põhiomanik on Kinnevik, kes on rootsi turul riikliku Telia peamine võistleja. Eestis tegutsevad mobiilsidega praegu Eesti Mobiiltelefon ja Radiolinja Eesti. Viimane on Soomes tugevaks võistlejaks riiklikule Tele OY-le.

Kümnetesse miljonitesse Eesti kroonidesse ulatuvate investeeringutega on Radiolinja tulnud Eesti turule võistlema nii Soome Tele kui Rootsi Teliaga. Kaks viimast on Eesti Mobiiltelefoni põhilised välisosanikud. Eelmise aasta lõppu Eestis tähistas hinnasõda Radiolinja ning Eesti Mobiiltelefoni vahel.

Seni on Eesti soosinud vaid Eesti Mobiiltelefoni, andes talle kaks litsentsi NMT ja GSM-i jaoks. Sisuliselt võivad samad omanikud nii Eesti Telefonis kui ka Eesti Mobiiltelefonis omavahelise kokkuleppe alusel mõjutada teiste operaatorite majandustulemusi.

Võistlejad peavad tegema tunduvalt suuremaid investeeringuid, saamata vastu võrdseid tegevustingimusi. Eesti Mobiiltelefon teenis ainuüksi 1994. aastal 80 miljonit krooni. Kliente oli sel firmal eelmisel aastal umbes 14 000.

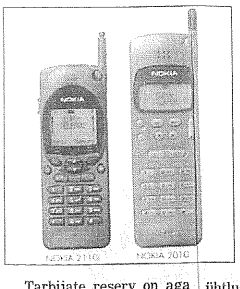

Tarbijate reserv on aga väga suur, seda just püsivõrgu klientide arvel. Kinneviki äriplaan eeldab suure hulga Eesti Telefoni püsivõrgu tarbijate äratõmbamist mobiilside võrku. Ennustatakse, et lähiaastatel langeb GSM-aparaatide hind kuni 1500 kroonini.

Paari aastaga haarab iga operaator kuni paarkümmend tuhat klienti. See lubaks alandada mobiilside teenuste hindu, mis muutuksid ligilähedaseks tavaliste telefonikõnede hindadega.

Eesti Telefoni andmetel annavad eratarbijate kohalikud kõned suurt kahjumit, mida kaetakse firma ja kaugekõnede kõrgendatud tariifidega. Eesti Telefon tõstab eelduste kohaselt just kohalike kõnede hindu ning alandab kaugekõnede tariife.

Samuti peaksid ühtlustuma era- ja firmakõnede tariifid.

Eesti Telefoni hinnapoliitika teine mõjutaja on välisfirmade tunduvalt odavam kaugekõnede hind. Juba praegu praktiseerivad paljud kliendid kaugekõnede tasumist väliskliendist vastaja arvelt. Kalli teenuse osutab Eesti Telefon, kuid kasu selle eest kasseerib sisse hoopis teine välisfirma.

Uus aasta toob kaasa tugevama rahvusvahelise surve Eesti valitsusele ja Eesti Telekomile.

Levicomi juhatuse esimees Tõnis Palts on veendunud, et ülim aeg on hakata seadusandlikult reguleerima teleühenduste arengut ja selle turusuhteid Eestis.

Mullu liikus Eesti teleühendusteturul tugevalt üle miljardi Eesti krooni. Kui keegi saab sellest kontrollimatuid tulusid, mis suures osas tulevad Eesti maksumaksja toetusel, peavad teised saama võrdse võistluse tekitamiseks muid soodustusi, arvab Palts.

Kinnevik on mitu aastat tegelnud märgatavalt Eesti teleturul EVTV kaudu ning jääb selleks edasi TV3 ühe osanikuna.

Selles osas näivad küll turuhuvid olevat jagatud Teliaga, kes on samuti TV3 osanik.

URMAS MURRE

EESTI PÄEVALEHT
ESTNISKA DAGBLADET

Vastutav väljaandja ja peatoimetaja: Ülo Ignats
08/20 19 12
Toimetus: Jüri Ots, Viki Frodener
08/411 62 72
Tellimised ja kuulutused: Rein Liiv
08/21 31 16

Postiaadress:
Eesti Päevaleht, Box 477,
101 29 STOCKHOLM 1
Telefaks: 08/411 14 42

Toimetuse asukoht
Stockholmi Eesti Maja,
Wallingatan 34, 2 trappi

Ilmub kord nädalas, neljapäeviti.

TELLIMISHINNAD
1996. aastal:

Rootsis
1 aasta kr 560.-
6 kuud kr 240.-
1 kuu kr 100.-
Põhjalas ja Eestis
1 aasta kr 630.-
6 kuud kr 370.-
Mujal
1 aasta kr 810.-
6 kuud kr 460.-

Lehe tellimise postgiro nr 15 67 70-0
Leinakuulutused 6:00 veerg/mm
Ärikuulutused 9:00 veerg/mm
Kuulutustele lisandub käibemaks 25 %
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0

Väljaandja:
EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija Kokkilsima-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1995
ISSN-1690

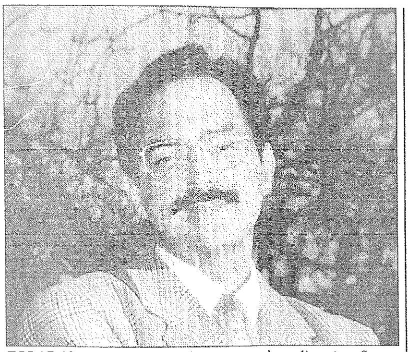

TOLARAM GROUP'i Eesti tegevuse koordinaator Sonny Aswani.

Suurinvesteerija Tolaram Group

Ühe aastaga on Tolaram Group saanud üheks suurimaks välisinvesteerijaks Eestis. Möödunud aastal investeeriti kokku umbes 150 milj. EEK-i.

1. märtsil möödunud aastal ostis ettevõte umbes 1000 töötajaga Balti Manufaktuuri (uus nimi: Baltex 2000), kohustades sinna kolme aasta jooksul investeerima 187 miljonit (eesti) krooni.

Juulis osteti 14,5 miljoni krooni eest kolm aastat pankrotis olnud RAS Kehra Paber, kus töötab umbes 500 inimest. Taaskäivitamisse investeeriti 50 miljonit krooni.

1. novembril ostis Tolaram Group kunagise jalatsitehase Kommunaar peahoone. Tehingu numbreid ei avaldatud.

Aasta vahetuseks oodati allkirja ka Sindi tekstiilivabriku vara ostulepingule.

Grupil oli juba varem tegevus Moskvas, aga juhtkond (ettevõtete grupp alustas tegevust Indoneesias ja on praegu registreeritud Singapuris) tahtis laiendada haaret ka teistesse endistesse N. Liidu osariikidesse:

- Külastasime teisi osariike ja neist oli Eesti parim, ütles hiljuti Tolaram Groupi koordinaator Eestis Sonny Aswani ühes intervjuus. Tema arvates on Eesti geograafiline asukoht suurepärane ja äriõhkkond ning majandustingimused ligitõmbavad investeeringute tegemiseks.

Millised on niisuguse võimsa ettevõtete grupi peamised probleemid tegutsedes riigis nagu Eesti?

- Hetke suurimaks mureks on käibemaksuprobleem ettevõtetele, mis tegelevad ekspordiga. Me impordime oma toorme ning maksame sellelt käibemaksu. Samas ekspordime suure osa oma toodangust ning alles ekspordist saame käibemaksu tagasi. Rahalised vahendid on väga pikaks ajaks kasutusest väljas.

Kuidas siis üle võetud firmad lähevad?

- 1994. aastal tootis Balti Manufaktuur kuus kuni 400 000 meetrit kangast. Praeguseks on see arv kolmekordne. 1996. aastal oodatakse veelgi paremaid tulemusi tehtud investeeringutest.

Kehra seisis kolm aastat, nüüd on see kolme kuuga jälle käima pandud. Sealjuures olid raskused siiski palju suuremad kui Balti Manufaktuur/Baltex 2000 puhul. Kommunaari maja võib saada Toloram Groupi peakontoriks. Sindis kavandatakse Baltexis toodetud kangaste viimistlemist.

President Meri uusaastaläkitus

Kallid kaasmaalased Eestis ja maailmas!

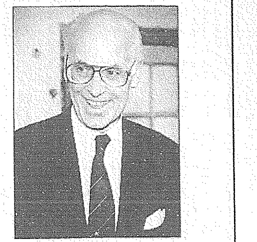

PRESIDENT LENNART MERI

Vana aasta viimasel päeval sirvisin läbi kolm varasemat uusaastaläkitust. Leidsin oma üllatuseks, et neis kõigis olen korranud küsimust "kust me tuleme, kuhu läheme?" Vastused olid küll erinevate rõhkudega, aga ikkagi. Täna ma seda küsimust ei korda. Ühel või teisel viisil olete sellele ise vastuse leidnud, Ka siis, kui küsimus ei olegi sõnastatud.

On teil meeles, et aastal 1995 on Eestis olnud kolm valitsust? Ei ole selles midagi halba, kui see teil meeles ei ole. Vahest on see isegi hea. Parlamentaarses demokraatias peegeldab valitsuse vahetus riigi kodanike eelistuste muutumist, teiste sõnadega rahva tahet.

Kaheksanda Riigikogu korralised valimised ja sellele eelnenud ja järgnenud valitsusmuutused ongi teie tahte väljendus, tänaseks niivõrd loomulik, et sellel nagu poleks-ki mõtet peatuda. Ometi tuleb peatuda kõige tähtsamal järeldusel:

Eesti Vabariigi põhiseadus on ajaproovile vastu pannud ja hakanud tööle, on hakanud teistest seadustest paremini tööle. See lause võib küsimusi äratada. Kui põhiseadus töötab, mida ta siis toodab? Mida ta toodang maksab? Kes on selle toodangu ostja ja kelle taskusse läheb toodangu hind? Ma vastan teie küsimustele: Põhiseadus toodab stabiilsust. Selle hind on elu hind.

Enamus majandusinimestest räägib lahkuvast aastast kui esimesest majandusliku tõusu aastast. Oma rahakotis me seda täna peaaegu veel ei taju. Aasta inflatsioon on möödunud aastaga võrreldes pidurdunud. Hinnad ja üürid on vähem tõusnud, aga tõusnud on nad ikkagi.

Aasta on toonud kriise, mida meil miskipärast skandaalideks nimetatakse. Praegu ei ole aega rääkida keelevusserdamisest ega sellest, et skandaal pisendab kriisi perekondlikuks tüliks. Riigis tuleb asju nimetada õigete nimedega. Meil on olnud kriise, aga ka õigusriigile kohaseid lahendusi neile.

See on 1995. aasta tegelikkus, ühe medali kaks külge.

Ka Eesti riigi ja tema kodanike käekäik on ühe medali kaks külge. Eesti riigil ei saa minna paremini kui teil, tema kodanikel - ja vastupidi. Oma järgmisi samme saame kavandada ühiselt ja edukalt üksnes siis, kui oleme enda ja oma võimaluste suhtes teadlikud ning ausad. Kui me rahva ja riigi ühishuve peame kõrgemaks sõpruskondade ja erakondade huvidest.

Mida toob meile järgmine aasta?

Neljandat korda ootate mult vastust vana-aasta õhtu igipõlisele küsimusele.

Aastaks 1993 hoiatasin, et meil tuleb valmistuda pikamaajooksuks ja mitte lasta ennast ahvatleda kiirest spurdist; aastaks 1994 lubasin, et Eestist lahkuvad võõrväed; aastaks 1995 ennustasin uusi ohukolded, pettumusi rahvusvaheliste organisatsioonide efektiivsuses ning murrangulisi muutusi senistes jõujoontes.

Aastaks 1996 loodan näha, et enesepuhastus, millest kõnelesin teile televisiooni vahendusel, omandab õigusriigis keskse tähenduse. See puudutab igaühte meist ja peab avalduma suuremas vastutuse määras.

Ajakirjandus on õppinud analüüsima ja küsima. Kodanik oskab ametnikelt nõuda. Hämarad asjad on hakanud jõudma kohtusse. Iga riigiametnik, iga kodanik peab mõistma, et suurema võimutäiusega käsikäes käib ka suurema vastutuse määr.

Peame endale selgeks tegema, et õigusriigil lasub kohustus kaitsta õigusriiki ja põhiseadust. Peame asju nimetama õigete nimedega ja endalt küsima, kas Eestis esineb terrorismi.

Prantsusmaal, "Inimõiguste deklaratsiooni" kodumaal, hukkus pommiplahvatustes seitse kodanikku ja suvest saadik on viissada inimest eeluurimisel. Õigusriik peab valitsema tänaval - või siis hakkab tänav valitsema õigusriiki. Siin ei saa olla kompromisse.

Riigina oleme ikka veel häälemurdeeas. Peame õppima riigina käituma. Peame mõtlema miljoni peaga, kuid kõnelema ühe suuga. See nõuab distsipliini ja vastutustunnet ka kõige kõrgematelt riigiametnikelt.

Kahjuks õpime aeglaselt, laisalt ja vastumeelselt. Oleme ohtlikult palju aega kaotanud maareformi läbiviimisele. Kuna maal ei ole peremeest, jäävad nii senised kui tulevased reformid õhku rippuma.

See vähendab rahvusvahelise usalduse määra Eesti Vabariigi suhtes, aeglustab meie liitumist Euroopa Liiduga, loob endassesulgumise nostalgilise ahvatluse.

Nende ja muude ohtude teadvustamine on saabuva aasta aja käsk. Aasta saab olema Eestile karm, kui me lasema ennast uinutada senistest saavutustest.

Seepärast andkem saabuvale aastale juba praegu õige hoog ja suund: olgu see enesepuhastamise ja selginemise aasta.

Selleks, kallid kaasmaalased, soovin teile lumisest Kadriorust usku iseendasse ja vastutustunnet; teile kõigile jõudu tööle ja õnnerikast Uut Aastat!

Eesti riigieelarves on 13,2 miljardit

Eesti Riigikogu võttis vastu järgmise aasta riigieelarve 13,252 miljardi krooni (EEK) suuruses. Eelarve poolt hääletas 72 Riigikogu liiget. Vastu oli 13 saadikut Isamaaliidu, Mõõdukate ja Parempoolsete fraktsioonidest.

Kõige suurem summa läks sotsiaalministeeriumile (2,062 miljardit), haridusministeerium saab 1,905 miljardit, siseministeerium 1,322 miljardit, teede- ja sideministeerium 1,034 miljardit, rahandusministeerium 561,3 miljonit, kaitseministeerium 532,9 miljonit, justiitsministeerium 421,3 miljonit, keskkonnaministeerium 291,5 miljonit, põllumajandusministeerium 233,4, välisministeerium 231,4 miljonit ning majandusministeerium 198,2 miljonit.

Riigikogule eraldati 98,2 miljonit ja presidendi kantseleile 16,3 miljonit. Laenude tagastamine maksab 150 miljonit, mitmed muud kulud nagu õppelaenud, pensionid ja palju muud maksab kokku 3,33 miljardit.

Sissetulekute poolel on suuremad laekumised käibemaksust (5,245 miljardit) ja üksikisiku tulumaksust (4,2 miljardit).

Nimetamisväärsed sissetulekud on ka ettevõtte tulumaksust 900 miljonit krooni, 850 miljonit alkoholiaktsiisist, tubakaaktsiisist 300 miljonit krooni ja riigilõivust 300 miljonit.

Erastamisplaanid 1996. aastaks

Möödunud aasta erastamis**programmist viidi läbi umbes 60–70 %. See on erastamisagentuuri peadirektori Väino Sarneti hinnang lõppenud aastal tehtud töö kohta.**

Programmis oli ette nähtud suurettevõtete erastamise lõpetamine, välja arvatud need suurettevõtted, mis kuuluvad infrastruktuuri. Mõned niisugused ettevõtted, mida ei suudetud erastada, olid Kiviter ja Silmet.

Erastamisprogramm nägi samuti ette infrastruktuuri kuuluvate suurettevõtete erastamiseks ettevalmistamise. See on läbi viidud ja seisnes peamiselt nende muutmises aktsiaseltsideks.

Sarnet loodab 1996. aasta jooksul erastada Kiviter ja Eesti Merelaevandus ja - juhul kui valitsus nii otsustab - ka alkoholi tootmisega tegelevad ettevõtted. Tõenäoliselt ei jõua aga müüki infrastruktuuri ettevõtete aktsiad.

Erastamisel tahetakse esialgu leida tuumikinvestor, et seejärel hakata otsima vähemusaktsiate ostjaid. Infrastruktuuri osas on kõige realistlikum esimeses faasis laiendada aktsiakapitali nii, et riigile jääksid vähemusaktsiad. Siin on aga sõna kaasa öelda võimalikul investeerijal.

Kui ei osutu võimalikuks ettevõtet müüa, siis on ka kontsessioonileping üks võimalus, kuigi see vorm pole kõige parem muutuvate ettevõtete puhul, kuna arengusuundi on raske ette määrata.

Eesti majanduslik juurdekasv tuleb umbes 5,7 %

"Central European Economic Revue" ennustab 5,7 protsendilist juurdekasvu Eestis 1996. aastal. See on juurdekasvu suuruselt teine koht ajakirja ennustustes. Ainult Armeenia juurdekasv on kiirem - 7,3 % - kui ajakirja ennustus läheb täide.

Pärast Eestit on parimateks juurdekasvumaadeks: Albaania 5,4 %, Poola ja Sloveenia 5,3 %, Tshehhi 4,7 %, Leedu 4,5 % ja Läti 4,3 %.

EPL-i jaanuari ristsõnad

PAREMALE:

1. omaette 9. saar Pihkva järves 15. Viirlaidi teos 17. purje rõhtpuu 19. end. Briti välisminister 20. Berlüllium 21 utmise produkt 22. esimesed aabitsas 23. kuju Babüloonia usundis 24. niinimetatud 25. eos 27. koduloomad 29. alastikultuur 33. varem 35. väga haruldane 36. mehenimi 36. Iisraeli kuningas 39. X 40. motovõistlus 42. lindude kehaosad 45. Lõuna-Ameerika põliselanik 47. kontollimata jooksma (hobuse kohta) 49. kontsern Lidingöl 50. teravili 51. cowboy tööriist 52. metall.

ALLA:

1. maa, kus esitati esimene avaldus patendi saamisele 2. üleaedne 3. pealinn Aasias 4. rõhuühiku lühend 5. naeratus 6. saareriik 7. sellel 8. peremees 9. klass 10. vibupüss 11. linnumagusas 12. mehenime lühend 13. rahaühik 14. vald Lõuna-Tartumaal 16. antakse üle sünnipäeval 18. arseen 21. arve 26. koht aedviljale 28. pealinn Aafrikas 30. karbamiid 31. teatud hüpe 32. naisenimi 34. proua 37. firma liik 39. rõhumine 41. kunst 43. kala 44. mehenimi 46. naatrium 47. õhtupoolik (lüh.) 48. meie.

Lahendus vt. lk 10.

Eesti keskaegsed linnused

Eesti keskajal, st. ajavahemikus 1227–1560 ehitati ordu, piiskoppide ja nende vasallide poolt üle 50 linnuse. Millised olid need kindlused, mis on neist järel pärast sajandeid ja sõdasid?

Keskaja suuremates linnustes oli esiteks vaja ruumi sõjaväele ja aitadele. Vajalik ruum, umbes 10 000 ruutmeetrit piirati müüriga. Kuhugi ehitati ka kõrge kivist vaatlustorn, mis samaaegselt kindlustas valitseja isiklikku julgeolekut.

Selliseid müüri ja torniga linnuseid on Tallinnas, Paides, Narvas, Vastseliinas ja mitmel pool mujal. Linnuseõu oli Põhja-Eesti tasasel maal reeglipärane nelinurk. Lõuna-Eestis, kus kasutati rohkem vanu linnamägesid, ebakorrapärane – müür jälgis maastikku.

Pärast Jüriöö mässu 1343–45 ostis ordu taanlastelt Põhja-Eesti ja hakkas seal kohe ehitama uusi (õigemini ajakohastama vanu) linnuseid oma tarbeks. Ordu vajas suuremaid ruume, oli ta ju kollektiivne rüütlite kogu. Sama kehtis ka piiskopilosside kohta, kus ka toomkapiitel.

Ehitati suured neljakandilised linnused – külg umbes 40 m – õuega keskel. Seejuures kasutati ära juba olemasolevaid hooneid. Sellises ordu konvendihoones oli ühes küljes kirik ja kapiitlisaal (koosolekusaal), teises magamisruumid, kolmandas söögisaal ning neljandas administratsioon ja majandus.

Kõrgendati ka müüri ümber linnuseõue, vaenlane pidi tulema üle müüri, läbi ta ei saanud. Selliseid konvendihooneid oli ka Lõuna-Eestis juba enne jüriööd, kuid seal on raskem jälgida nende arengut. Tänu maastikule on seal ka ruumide paigutus vabam.

Umbes 1500. a. või natuke varem olid kahurid muutunud ohtlikuks relvaks, mis olid suutelised müüre purustama. Linnuseid tuli varustada võimsate, paksumüüriliste kahuritornidega, ka tuli tugevdada olemasolevaid müüre. Järgnevas Vene-Liivi sõjas osutus enamus neist siiski mittekõlbulaadseks ja linnused vallutati üksteise järele.

Väiksemates linnustes, kus asusid foogtid ja vasallid, ei olnud selliseid suuri ühisruume vaja, piirduti väiksematega. Linnus koosnes vaid ühest või kahest hoonetiivast, eesõued olid väiksemad. Mõned vasallilinnused koosnesid vaid kivitornist.

Eestis on väga suur vahe Lõuna- ja Põhja-Eesti vahel. Põhjas oli ehitusmaterjaliks põhiliselt paekivi. Koos lubjamördiga muutus see tugevaks ühtlaseks müüriks (on ju lubi ise põletatud paekivi). Lõunas paekivi puudub, müürimaterjaliks oli raudkivi või tellis. Side lubjamördiga oli nõrgem ning müürid lagunesid seetõttu kiiremini.

Kuid mis on nendest võimsatest ehitustest alles, ordu ja piiskoppide linnustest?

Tallinn. Vaadates alt Schnelli tiigi poolt Toompeale, näeb võimast linnust, mille edelanurgas Pikk Hermann Eesti riigilipuga. Paistab pisike Pilsticker ja eemal Landskrone. Ja see on tegelikult ka kõik, mis ordulinnusest on alles.

Esimesed purustused – peaväärav – toimusid 1561. a. kui rootslased vallutasid linnuse poolakateit. (Tallinna linn alistus rootslastele, ordu ja seega ka Toompea aga poolakatele). Linnusesse kolis kuberner, kuid seda oli väga raske hoida korras ning 18. sajandil ehitati uus loss, praegune Toompea loss Lossiplatsil.

Ordulinnus lagunes ja oli 19. saj. keskel varemeis, siis aga rajati varemetesse kantselei ning vangla, mis põlesid Vene revolutsioonis 1917. a. Vabariigi algul lammutati ordulinnuse veel säilinud sisemised müürid ja selle kohale ehitati (1920–22) Riigikogu hoone, arhitektideks Johanson ja Habermann.

Narva Hermanni kindlus purustati Teises maailmasõjas. Võimsast peatornist jäid järgi vaid elukardetavad varemed. Need lammutati ning linnus taastati. Praegu on seal muuseum.

Paide. 1941. a. lasti õhku Paide uhkus, linnuse peatorn. See oli kogu Järvamaa sümboliks maakonnavapil. Torn on taastatud, olles väliselt sama mis enne. Müürid on õhemad, andes seega suuremaid ruume sisemuses.

Koluvere linnuses asub invalidide kodu-haigla. 1960. a. teostati linnuses suurem remont. Ilus korras park, kuid juurdepääs haigla alale takistatud.

Haapsalu. Piiskopilinnus on varemeis, lossikirik restaureeriti juba mõõdunud sajandil. Mõnikümmend aastat tagasi taheti see ümber ehitada kontserdisaaliks. Asuti rajama ülejäänud linnuse keldrikorrusele vajalikke kõrvalruume esinejatele, riidehoiule jne. Need tööd on nüüd valmis. Samaaegselt konserveeriti linnuse muud säilinud müürid ning tornid kaeti katustega.

Kuressaare linnus on liiga tuntud, et seda lähemalt tutvustada. Linnus rajati suures osas pärast Jüriöö mässu, üksikasjades vaidlevad kunstiajaloolased. Restaureerimist alustati 25 a. tagasi, kusjuures kõrgendati esialgsesse suurusse nn. Hermani torn. Praegu teostatakse keskküttetöid.

Põide, Saaremaa vanim ordulinnus kiriku kõrval on Jüriöö mässust saadik varemeis. Mõned Restaureerimistööd jätkuvad põhjapoolses eeslinnuses.

Rakvere konvendihoonet konserveeritakse, linnuseõuele on rajatud müüriga piiratud peoplats. Konvendihoone kõrge lõunakülg on fooniks pealtvaatajatele-kuulajatele. Konserveerimistööd jätkuvad linnuse põhjaküljel.

Toolse mererannikul on võibolla kõige romantilisem Eesti linnusevaremetest. Linnus on üks hilisemaid, rajatud 1471. a. Varemed on suhteliselt hästi säilinud.

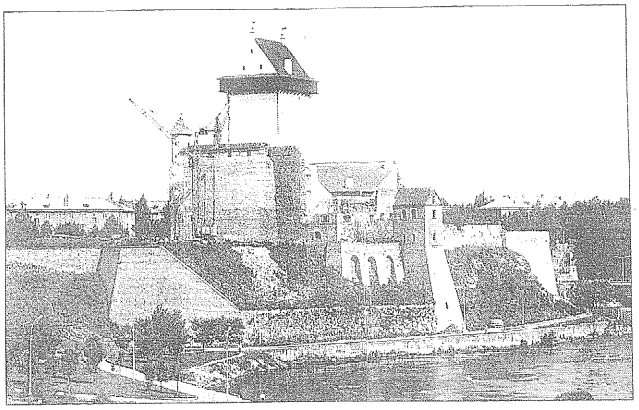

NARVA taanlaste ja ordu kindlus vastu Venemaad. Hermani kindluse torn taas ülesehitatud.

müüriosad on kaetud katusega.

Lihula linnus ehitati võimsa muinaseesti linnuse vallidele. Omapärane on see, et linnus kuulus kahele peremehele: ordule ja saare-lääne piiskopile. Alates Vene-Liivi sõjast varemeis. Viimastel aastatel on tehtud arheoloogilisi väljakaevamisi ja sellega ühenduses on teostatud ka müüride konserveerimist.

Karksi on purunenud, säilinud on vaid osa eeslinnuse müüridest. Päris linnusest on alles ainult madalad müürivaremed, needki kaetud võsaga, nii et ülevaadet saada on raske. Vaade linnusest üle Karksi ürgoru on tuntud ja ilus.

Helme varemeid on raske kirjeldada, võrdlemisi palju on müüridest säilinud, kuid varisemine jätkub. Linnuseõuel on palju suuri puid – nende juured võivad purustada veel säilinud müüriosi. Kuid varemed puudega jätavad ilusa, romantilise mulje.

Viljandi, Eesti võimsaim ordulinnus on peaaegu täiesti hävinud, järel on vaid tellistest ehitatud konvendihoone üks välissein ja linnuse värav. Mõlemad on kaitstud kaitsekatusega. Ülejäänud linnusest on säilinud peaasjalikult ainult alusmüürid.

Põltsamaa linnuse välismüür on hästi säilinud, selles võib märgata kahte ehitusjärku. Linnuseõu on üks suuremaid Eestis, üle 11 000 ruutmeetri. Konvendihoone, mis ehitati hiljem, põles 1941. a. ja on praegu varemeis. Hoone oli mõisa härrastemajana kasutusel kuni põlemiseni. Võibolla seetõttu, et hoonet kasutati, on ta nii hästi säilinud. Väikesed vead parandati kohe, lagunemine ei saanud alata. On kavu hoone restaureerimiseks.

Laiuse linnus oli alles veel Põhjasõja ajal ja 1701. a. talvitus seal kuningas Karl XII. Nüüd on linnus täiesti varemeis. Rohkem on säilinud osa välismüüre ja üks kahuritorn. Varisemine aga jätkub – müüride juures võib näha vastvarisenud kive.

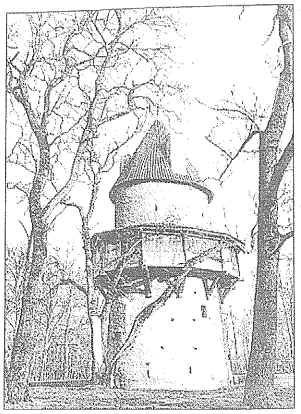

KIIU väike läänilinnus Tallinnast 20 km idas. Restaureeritud 1961. a.

Otepää. Vana piiskopilinnuse varemed olid linnamäel täiesti maa all, nüüd aga osaliselt välja kaevatud ning nähtavad. Kivilinnus on üks vanemaid, Henriku kroonika järgi alustati müüritöödega juba 1225. a. Ta hävis ordu ja piiskoppide vahelises sõjas 1396. a. Muide, sealt on leitud Eesti vanima püssi tükke.

Kirumpää linnus Võru lähedal oli järgmine Tartu piiskopi kants vastu Venemaad. Nüüd on linnus peaaegu täiesti kadunud, näha on vaid väikest müürijuppi ja aimata mulla alla kadunud alusmüüre.

Vastseliina, Tartu piiskopi võimas piirikindlus vastu Venemaad. Algselt, 1342. a. ehitati tugev kastell vahitorniga, mida hiljem täiendati ja suurendati. 16. sajandi algul ehitati kaks võimsat telliskividest kahuritorni Nende suurus ja dekoratiivne väliskülg on imponeerivad veel praegugi.

Peale eespool nimetatute on veel rida väiksemaid vasallilinnuseid, milledest mõned on tugevalt restaureeritud, näiteks Kiiu Tallinnast idas ning Purtse Virumaal. Teised on varemeis, nagu Rõngu, kusjuures mõne üksiku müüre võib leida ka vanades mõisahoonetes Alatskivil ja Rannul.

Olen kirjeldanud varemeid, mida näinud paaril-kolmel suvel Eestis ringi sõites. Võib-olla on mõnes kohas viimase paari aasta jooksul olukord ka muutunud. Mitmed linnused on siiani jäänud nägemata, nagu Vasknarva, Tarvastu, Maasilinn jt.

Mõned suured linnused on aegade jooksul kadunud. Pärnu konvendihoonest on alles vaid tänavanimi Akadeemia, sest 1690. a. viidi ülikool Tartust Pärnu. Kadunud on ka Tartu piiskopilinnus Toomemäel tähetorni kohal. Arheoloogilistel kaevamistel avastati seal ainult alusmüüri jäänuseid. Kadunud on ka Kursi komtuurilinnus, kusjuures selle täpne asukohtki kusagil Puurmani ümbruses on teadmata.

AGO KALLAS

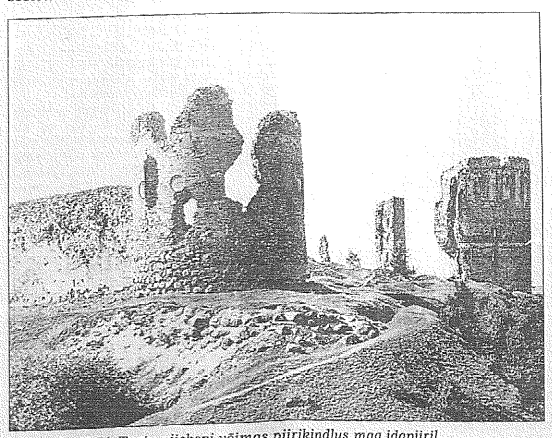

VASTSELIINA Tartu piiskopi võimas piirikindlus maa idapiiril.

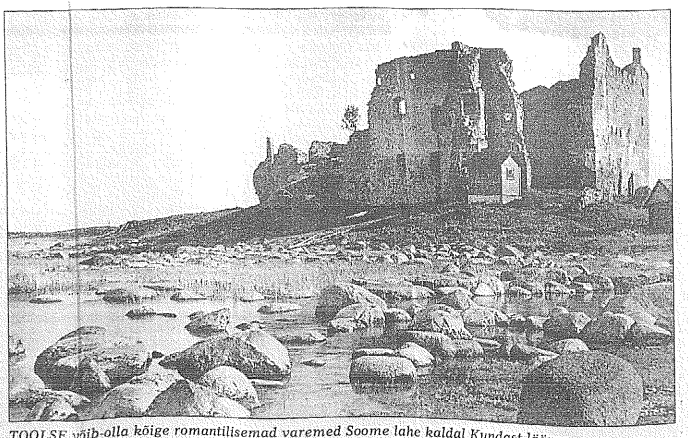

TOOLSE võib-olla kõige romantilisemad varemed Soome lahe kaldal Kundast läänes.

"Eesti Päevalehe" ilmumine läbi aegade

JUHAN KOKLA

ALUR REINANS

ÜLO IGNATS

Tähtsamaid ettevõtmisi paguluse alguses sügisel a. 1944 oli sidevahendi - ajakirjanduse loomine. See läheb käiku suure hooga ja eestlaslikult mitmes harus. "Teataja" ja "Välis-Eesti" vaidlevad tänaseni, kumb on vanem (ilmusid oktoobri lõpupäevadel). "Lehekülg Eestlastele" "Stockholms-Tidningeni" juures ilmus esmakordselt 22. detsembril 1944. Esinumbrist loeme päevauudistena "Kuramaal algas Vene pealetung", meenutatakse jõulusid, "Jõulutervituse eestlastele" on kirjutanud EV saadik Rootsis Heinrich Laretei.

Lehe peatoimetajaks on Uno Tamm, toimetuse liikmed Juhan Kokla, Voldemar Kures, Vello Pekomäe. Nimeks saab hiljem "Stockholms-Tidningen Eestlastele", see ilmub lehekülje suuruses 6 korda nädalas. 1950 siirdub Uno Tamm Kanadasse, peatoimetajaks saab Juhan Kokla.

Kümme aastat hiljem juubelit pidades kirjutab Juhan Kokla:

"Toimetuse sihiks pole ainult olnud kodumaa lehetraditsioonide jätkamine, vaid veel rohkem nende paremiku ühendamine läänelise ajalehetehnika uute suundadega... Grupeeringutest sõltumatuna püüab toimetus alati oma parema südametunnistuse järgi hinnata sündmusi ja sisu. Selle tulemuseks on tihti vastuokslikkus, kus tänane tänukirja saatja homme on sõimukirja saatjaks..." (Nn sisepoliitiline lainetus oli paguluse algaastail äge).

Meenutatakse tänuga eesti ladujaid (Arnold Piibor, Raivo Rünne, Richard Veelma) ja fotograafi (Harald Perten).

1958 müüb "Stockholms-Tidningeni" omanik Ivar Kreuger ajalehe LO-le. Sotsiaaldemokraatlikule organisatsioonile ei sobi eesti ajalehe vaim ja sisu, viimane STE number ilmub 31. märtsil 1959.

Kriisist saadakse üle. Eskilstuna eestlased eesotsas Ants Pahviga võtavad kontakti liberaalse kohaliku ajalehe "Eskilstuna-Kurireniga" ja 26. märtsil 1959 ilmub ajaleht "Eesti Päevalehe" nime all, alguses kuus korda nädalas. Ajalehe uuel kujul ilmumise puhul on suuri teeneid "Eskilstuna-Kurireni" peatoimetajal J. A. Selanderil ning eestlaste poolt Albert Meerikul, kes on surmani Eesti Päevaleht AB esimees.

Toimetus kirjutab:

""Eesti Päevaleht" alustab tänasega oma teekonda, trotsides äsja lehekriisi puhul välja öeldud pessimistlikke sõnu, nagu oleks eesti pagulaskonna päevalehe-epohh jäädavalt mööda, trotsides samal ajal ka eesti rahva vaenlaste varjamatut rõõmu."

1970. a-st peale muutub ajaleht kaks korda nädalas ilmuvaks iseseisvaks väljaandeks. Rootsi ajaleht loobub väljaandmisest ja muutub ainult ajalehe trükijaks teeninduskontrakti alusel.

Ajalehel tuleb pidada ägedat võitlust, et saada toetust samal alusel rootsi keeles ilmuvate ajalehtedega. See õnnestub lõpuks. Alguses (1975-76) on toetus väike, alates a-st 1977 saab ajaleht toetust võrdselt rootsikeelsete väljannetega.

1989, kui EPL on ilmunud kolm aastakümmet, nendib peatoimetaja Juhan Kokla:

""Eesti Päevaleht" on eesti rahvusgrupi siin Rootsis lootsinud välja sündmusteni kodumaal, mis alla kriipsutavad, et ka seal ei ole mälestused ja tunded kuidagiviisi haihtunud."

Need tunded ja mälestused viivad kaks aastat hiljem Eesti Vabariigi taasiseseisvumiseni. Eesti ajakirjanduse ülesanded välismail on muutunud ja peavad arenema vastavalt uutele ülesannetele.

Ajelehte toimetatakse pikki aastaid kahes linnas, Eskilstunas on tehniline toimetaja, kes lehte küljendab ja korrektuuri loeb. Pikemat aega on Eskilstunas, hiljem Stockholmis töötanud toimetaja Jüri Aus. Olukord muutub, kui ajaleht läheb üle moodsale kompuutritehnikale.

Ajaleht küljendatakse Stockholmis ja saadetakse valmis lehekülgedena modemi abil (telefoni teel) trükikotta. Alates 1991. a. küljendab lehte toimetuses Viivi Frodener.

Talituses töötas pikka aega Irina Aug, praegu juhib elektroonikale üle viidud talituslikku tegevust Rein Liiv.

Raskeks kaotuseks ajalehele oli peatoimetaja Juhan Kokla surm vana-aasta õhtul 1992. Ta oli "Eesti Päevalehe" juures töötanud algusest peale, kokku 48 aastat, sellest peatoimetajana 42 aastat. Pikki aegu on tulnud toimetada ajalehte üksinda. Kogu aeg tuli võtta seisukohti meie rahva eluliselt tähtsates küsimustes. Juhan Kokla on teinud seda väga tasakaalukalt ja olnud alati hästi informeeritud. Suur osa tööst on kulunud okupeeritud kodumaalt saadetud valeinformatsiooni ja väärideede vastu võitlemiseks.

Ajalehe peatoimetajaks oli pärast Juhan Kokla surma ajutiselt Alur Reinans. Praegu on peatoimetaja Ülo Ignats. 1995. aastast alates ilmub EPL üks kord nädalas 12 leheküljelisena. 1995. aasta viimane ajaleht kandis numbrit 6048.

AR-GI

Kas võõrtööjõud tungib Eestisse?

Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga kaovad järk-järgult tõkked nii kaupade, kapitali kui ka tööjõu vaba liikumise lepinguga liitunud riikide vahel. Seega peavad Eesti töötajad olema valmis võistlema tööturul võõrtööjõuga, kirjutab "Eesti Päevalehes" Eesti Tööturukoolituse Arenduskeskuse juhatuse liige Aivar Soe. Ta jätkab:

See võistlus on tunnetatav juba nüüd - 1995. aasta üheksa kuu jooksul sai loa Eestis töötamiseksligi 2000 välismaist spetsialisti. Võõrtööjõud ühelt poolt suurendab Eestis tööpuudust, teisalt vähendab aga struktuurset tööpuudust - vabu kohti küll on, kuid need jäävad täitmata, sest pole nõutavate oskustega spetsialiste.

Võimalus palgata kohalikku kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu on üheks Eestisse tehtavate investeeringute eeltingimuseks. Samuti on vajalik heatasemeline koolitussüsteem, mis võimaldaks seda tööjõudu välja õpetada.

Inimene tähtis

Eesti majandus, mis peab paratamatult kasutama sisseveetavat toorainet, saab olla edukas ja võistlusvõimeline toetudes kõrgtehnoloogiale ja seda tehnoloogiat kasutada tänu oskavale tööjõule. Majanduse infrastruktuuridesse tehtavad investeeringud ei anna soovitud tulemust kui samaaegselt ei investeerita inimestesse.

Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja PHARE programm on nõus investeerima tagastamatu abi korras Eestis tööturukoolituse arendamiseks sel aastal umbes 20 miljonit Eesti krooni. Eeltingimuseks on aga, et ka riigi eelarvest eraldatakse Eesti Tööturukoolituse Arenduskeskusele miljoni krooni ringis.

Valmistoodangu eksporditi Euroopasse esitatakse nõudeid ka tööjõule, millel peab olema sertifikaat kvalifikatsiooni kohta, nn. ISO 9000 pass. Eestis neid sertifikaate praegu ei ole, see annab aga töökoha taotlemisel eelise vastavat sertifikaati omavale Soome töötule Eesti kohaliku tööjõu ees.

Ministripalgad

Raskused kõrget kvalifikatsiooni nõudvate kohtade täitmisel on toonud kaasa tööjõudu otsivate firmade pakutavate palkade kiire tõusu. Oktoobris 1995 näiteks otsisid firmad pearaamatupidajaid keskmiselt ühe peaministri palga eest ning tegevjuhte umbes kahe peaministri palga eest.

Täiskasvanute kutseoskuste arendamine on riigi seisukohast ainuke mõjus vahend tööpuuduse tõrjumiseks ja tööturu varustamiseks kvaliteetse ning konkurentsivõimelise tööjõuga. Väljaõpe parandab tööjõu võimalusi püsida üha enam muutuval ja teiseneval tööturul.

Kuid Eesti koolitajate poolt pakutav tööturukoolitus ei vasta rahvusvahelistele standarditele ega võimalda seetõttu anda ISO 9000 sertifikaate. Valdav osa koolitajatest kasutab vananenud meetode ja ebasobivad õppevorme. Koolitusbaasid ei võimaldada õpetada käsitsema kaasaegseid materjale ning tehnoloogiaid. Koolitajad ise on atesteerimata ega ole saanud kaasaegset kutsealast täiendkoolitust.

MIDA TEHA?

Eesti Tööturukoolituse Arenduskeskuse põhiülesanneteks on:

- Koostöö ja -tegevus kutseõppeasutustes täiskasvanute koolitusosakondade loomiseks ja nendes koolitusalase tegevuse käivitamiseks.
- Koolituse õppekavade, metoodikate ning õppemoodulite väljatöötamine ja katsetamine, vastava infopanga ja raamatukogu loomine.
- Tööturukoolituse valdkonnas metoodiline juhendamine ja vastav nõustamistegevus.
- Töö- ja kutsenõustamise korralduse põhimõtete väljatöötamine ning koostöö vastavat nõustamistegevust teostava regionaalse võrguga.
- Tööturunõuete vahendamine koolitajatele, hariduse ja väljaõppe (kvalifikatsiooni) sidumine majanduse nõuetega.
- Arenenud turumajandusega riikidega tööturukoolitusalase know-how kogumine, süstematiseerimine ja Eesti oludele sobivate kogemuste kohandamine, kodumaistele koolitajatele välismaiste partnerite leidmine ja vastupidi.

Praegu eksisteerib nimetatud arenduskeskus ainult juriidiliselt ega saa talle pandud ülesandeid täitma hakata.

Kulturrådet nr. 5

sisaldab ohtralt materjali Baltikumi kohta.

Maria Fridh lavastas Tallinna Vene teatris August Strindbergi näidendi "Till Damaskus". Kirjeldatakse tööd lavastamisel, etendust ja üldiselt kiitvat arvustust eesti ajalehtedelt.

Rootsi kultuuriatashee Riias Mats Sylwan kirjeldab positiivse vaatenurga all ühiskondlikku ja kultuurielu Eestis.

Seoses Eesti Vabariigiga kahe maailmasõja vahel märgitakse: "On õieti imetlusväärne, et riik, mis pika aja jooksul oli suurvõimu taotlustega naabrite poolt alaealiseks kuulutatud, jõudis ehitada üles hästi toimiva heaoluühiskonna ja selle asutused, muuhulgas ka kultuurilises sektoris.

Nõukogude ajal ehitati suured bürokraatlikud kultuuri-institutsioonid, mida uues olukorras enam ei suudeta üleval pidada.

Eesti president (tekstis "Meeri") istub kindlalt oma ametis.

Statens kulturrådetilt on kirjastus Välis-Eesti & EMP saanud 60 000 krooni toetust.

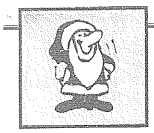

Piihaderistsõna lahendus

Ilmus EPL-s 28. dets. 1995 lk. 7

V	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S
1	M	I	K	I	V	E	R	R	A	I	M	O	N	D	K	O	L	K
2	I	L	U	T	U	L	E	D	N	I	U	D	E	L	I	H	A	S
3	K	L	A	S	S	I	V	A	N	E	M	A	Ē	R	I	T	S	I
4	S	U	L	I	S	I	A	M	A	N	G	I	D	A	L	L	T	I
5	N	S	A	S	E	T	L	I	I	K	U	V	U	S	K	I	I	R
6	I	I	L	A	R	K	A	A	D	K	L	A	S	S	I	K	M	Ä
7	I	O	O	N	D	A	R	D	A	N	E	L	L	I	V	Ä	I	N
8	H	O	N	D	A	R	A	U	N	A	M	M	U	M	I	I	N	I
9	I	N	K	E	M	I	A	N	E	R	A	S	R	A	S	K	E	T
10	L	P	S	L	A	A	L	O	M	V	A	A	R	A	O	E	T	S
11	J	Õ	U	L	U	V	A	N	A	O	O	T	A	M	I	S	E	L
12	A	H	K	E	R	A	L	A	H	M	I	S	A	N	K	E	E	T
13	Õ	I	E	R	I	K	A	S	Ä	Ä	S	E	S	E	U	P	P	I
14	H	A	N	I	E	I	T	T	I	G	U	R	E	E	M	I	I	R
15	T	I	E	N	S	A	N	A	D	I	M	I	K	S	A	L	M	E
16	U	N	D	E	R	S	O	S	J	A	A	N	K	I	R	V	E	D
17	K	E	E	M	A	M	A	E	Õ	L	U	N	E	A	E	Ē	S	I
18	E	R	N	A	N	A	A	T	U	U	R	A	R	V	E	S	T	A
19	L	A	V	I	I	N	S	U	L	S	U	U	L	U	U	T	A	M
20	L	A	E	V	N	I	K	D	U	I	S	B	U	R	G	I	V	A
21	A	D	R	I	A	N	O	O	P	O	L	A	I	R	A	K	E	N
22	D	I	S	S	L	E	D	R	Ü	A	A	S	K	A	N	N	U	D
23	M	Ä	E	L	O	D	A	C	H	U	U	E	M	A	D	E	R	I
24	E	I	L	E	T	O	R	N	I	S	T	K	Õ	L	A	V	A	D

Paastumine on kasulik ja väga vajalik igale inimesele

Mõte paastumisest võib esialgu hirmu tekitada, on ju igaüks kogenud, kui raske on taluda kasvõi üheainsa söögikorra vahelejäämist. Paastudes aga avastate hämmeldusega, et ei tunnegi nälga ega mõista, kuidas see võimalik on.

Organismil on teatud valmisolek paastumiseks. Kui on otsustatud maol puhata lasta ja alustanud selleks psühholoogilist ettevalmistust, alustab organism energia ammutamist keha "varaaitadest". Näljatunne kaob, sest organism saab talle vajaliku energia, kuigi me üldse ei söö.

Esimest korda paastudes võivad esimeste päevade vaevad johtuda sellest, et organism alles õpib uut tasakaaluasendit - organismi kogutud varude kasutamist. Korduval paastumisel on üleminekuaeg lühem ja kergem.

Sobib kõigile

Tavaliselt saab vajalikku energiat süües, oleme ju kindlad söögiajad välja mõelnud ja nendega harjunud. Ühe söögiaega vahele jättes või vähe süües, alla 1000 kcal päevas, oleme ärritunud ja närvilised. Nii annab organism meile teada, et toiduannus ei olnud piisav.

Seepärast on paastudes kõhnuda kergem kui dieedi abil: me ei tunne nälga, sest organismil on loomupärane võime ümber häälestuda.

Paast sobib kõigile: noortele, vanadele, tervetele ja haigetele, viimastel tuleb muidugi konsulteerida arstiga. Ohtu tervisele ei ole, juhul muidugi kui on täpselt jälgitud paastumise õpetust. Häired ilmnevad siis, kui ei ole vaevutud soolestikku tühjendama, on joodud liiga vähe või suitsetatud palju.

Paastumine ei ole kerge, see nõuab enesedistsipliini, tahtejõudu. Kui tunnete end halvasti, ei tohiks paastumist lõpetada, vaid tuleks rahulikult läbi mõelda, mida tegite valesti, ning järgida edaspidi täpselt õpetusi.

Paastumine on kasulik ja vajalik igale inimesele: paraneb enesetunne, inimene tunneb end noorema ja erksamana, usk oma võimetesse kasvab. Mis aga peamine, paastu abil kõhnub inimene füüsilist vaeva nägemata. Paast puhastab organismi, see omakorda tõrjub paljusid haigusi, aitab muuta söömisharjumisi, vabaneda mõnuainete liigkasutamisest või loobuda neist üldse.

Millal alustada?

Paast on sedavõrd nõudlik toiming, et seda ei tasu alustada siis, kui pinged üle pea kokku löövad, jõuvarud on otsas või masendus, mured ja kohustused painavad. Üllatav, aga paljud paastuvad just seepärast, et pingelolukorrast välja tulla, tõrjuda eemale maiseid mureid.

Kui kaua?

Õige oleks alustada ühest nädalast. Hiljem, kui kogemusi rohkem, võib paastu venitada kahe-kolme nädala pikkuseks. Kindlasti peavad paljud kord nädalas koormusvaba päeva. Sellest ei ole paraku suurt tulu, kui te ei ole varem vähemalt nädal aega paastunud.

Organism ei jõua end ühe päevaga käivitada paasturezhiimi ning inimene tunneb end väsinuna ja näljasena.

Kogenud paastuja seevastu saab hea enesetunde ka ühest päevast - tema organism kohaneb uue olukorraga ruttu. Muidugi peab paastupäevale eelnema puuviljapäev ning ka koormusvaba päeva järel tuleb süüa kerget toitu.

Paljud väidavad, et ka eksamiteks valmistumine sujub kergemini, kui suur hulk energiat jääb kõhu tarvis kulutamata.

Rasedatel ei maksa niisugust kuuri ette võtta, kui arstid seda just ei soovita.

Valmistumine

Et paast korda läheks, tuleb selleks põhjalikult valmistuda. Ettevalmistusi tuleb alustada varakult, vähemalt nädal enne paastu algust. Kõigepealt tuleb läbi töötada vastav kirjandus.

Põhjus, miks paastu on vaja, tuleb endale väga täpselt selgeks teha. Autosugestiooni abil saab eesootava meeldivaks muuta. Alustada tuleb hea tujuga, hirmuta. Püüdke vähendada mõnuainete kasutamist, paastudes loobuge neist täielikult, näiteks alkoholist, kohvist ja suitsust.

Juba nädal enne paastu minge üle kergemale toidule, süües vaid toorest taimetoitu, seda võimalikult vähe keetes. Leiva kogust vähendage või loobuge sellest üldse. Sama jutt käib ka piimatoodete - juustu ja piima kohta.

Jalad sooja!

Paastu ajal on inimene külma suhtes tundlik. Riietuge soojalt, ööseks võite sokid jalga jätta, sest kui jalad on soojad, on soe kogu kehal. Mõnusa olemise teeb ka soe jalavann, kuhu võib lisada ravimtaimi: kummelit, humalat jt. Kanarbikku on soovitatav kasutada enne magamaminekut, hommikul ergutamiseks piparmünti ja kaselehti.

Tühjendamine

Paast algab meeldivalt ja vaevadeta, kui suudate soolestiku korralikult tühjendada. Seda tuleks teha paastu eelpäeval, kõige hiljem esimese paastupäeva hommikul.

Glaubrisool on hea lahtisti. 30-40 grammi glaubrisoola (saab apteegist) segatakse 1/2 liitri sooja vee hulka. Vedelik juuakse väikeste sõõmudega, aeglaselt. Lahuse maitse ei ole kõige meeldivam, äärmisel juhul võib lahusesse lisada pisut mahla.

Glaubrisool hakkab mõjuma õige pea, kõige hiljem tunni-kahe pärast. Olge WC lähedal! Protseduure tasub ette võtta hommikul, et öö jääks magamise jaoks.

Linaseemned kiirendavad soolestiku tööd. Pange õhtul 2-3 supilusikatäit linaseemneid klaasitäie vee sisse lignema. Hommikul jooge vesi koos seemnetega ära. Linaseemneid võite hakata sööma juba nädal enne paastumist.

Klistiir on heaks täienduseks glaubrisoola ja linaseemnete toimele. Igal juhul aitab jääkainete eemaldamine organismist kiirendada tegelikku paastu - organismi puhkuse - algust.

Mida juua?

Kuue päeva jooksul on vedelik ainus "toit", mida te endale lubada võite. Juua tuleb kuni kolm liitrit vedelikku ööpäevas: puhast vett, taimeteed, toormahla, juurviljaleent. Puhast vett, kui võimalik, siis allikavett, tuleb juua vähemalt liitri jagu, umbes pool liitrit toormahla ja sama palju juurviljaleent.

Toormahlaga ei tohi liialdada, sest mahla suhkrusisaldus on kõrge ning võib meie päevase kalorinormi - 400 kcal - lubatust kõrgemale tõsta. Siis hakkab seedetrakt töötama ja me tunneme taas nälga.

Taimeteede valmistamiseks on tuhat võimalust. kasutage siin oma fantaasiat ning tarkust, ainus, mida peate silmas pidama: tee olgu lahja ja suhkruta.

Lõpetamine

Paastu õnnestumine või ebaõnnestumine sõltub suuresti sellest, kuidas paastumine lõpetatakse. Mida pikemalt on paastutud, seda enam võib keha seisundit võrrelda beebi omaga.

Seepärast mõelge, mis oleks sobiv tema õrnale seedimisele, ning saate teada, mis sobib teile sel perioodil. Paastudes on magu kokku tõmbunud ja vähesest toidukogusest saab kõht täis. Kui ahmite palju toitu, venib magu õige pea endiseks, kui te ise teadlikult toidukogust ei piira.

Mida süüa?

Mida süüa esimeseks õhtusöögiks? Üks õun, kuivatatud-leotatud ploom, väike portsjon putru või kerget puuviljasuppi. Tassitäis mustikaid või aurutatud juurvilja sobib samuti. Tähtis on, et söödaks vähe.

Nädala kestnud paastu lõpetamiseks kulub 2-3 päeva. Seedetrakt on saanud täieliku puhkuse, uuesti tööle hakkamiseks vajab ta harjumist. Süüa tuleb rohkesti puuvilja ja täisteratooteid, see tähendab kiudainerikast toitu.

Kümne päeva möödudes - paast koos ettevalmistuse ja lõpetamisega - olete värskem, energilisem, puhanum ja tunduvalt kõhnem. Kui algus on tehtud, võib sisse seada ühe koormusevaba päeva nädalas. Pikemaid paastumisi on soovitav ette võtta kordkaks aastas.

HARJUMISPÄEV

Päev enne paastu algust sööge vaid väga kerget ning toorest taimetoitu, leppige marjade ja puuviljadega. Võib süüa ka mõne keedetud kartuli või pisut riisi, segatuna rohelisega. Juua tuleb rohkesti vett või raviteed, mitte toidu kõrvale, vaid söögikordade vaheaegadel.

Järgnevalt valik ettevalmistava päeva menüüdest. Valige, mis sobib kõige rohkem.

MARJAPÄEV

Süüa 1,5-2,5 liitrit mustikaid, maasikaid, vaarikaid, murakaid eraldi või eri sorte segades. Lisada võib ka pisut sõstraid, pohli ja jõhvikaid. Marjad jagada 3-5 portsuks, umbes pool liitrit korraga.

PUUVILJAPÄEV

1,5 kg küpseid puuvilju jagada 3-4 portsuks. Puuviljad tuleb hästi hoolega läbi närida. Eelistada võiks kodumaiseid õunu ja ploome, võib süüa ka mõne kuivatatud viigimarja ja ploomi, neid eelnevalt leotades. Välismaiseid puuvilju pesta hoolikalt ja süüa koorituna. Banaanid ei sobi.

TOORTOIDUPÄEV

Hommikusöögiks süüa pisut marju ja puuvilju. Lõunaks rohelist salatit, riivitud kapsast või keedetud kartulit, toitu hoolega närides. Õhtul süüa veidi rohelist salatit, kapsast või üks kartul; õhusöök peab olema tunduvalt kergem lõunasöögist.

RIISIPÄEV

Hommikuks marjad ja puuvili. Lõunaks 100 g soolata keedetud riisi. Lõunaks süüakse vaid pool nimetatud kogusest, ülejääk jääb õhtuks. Riisi hulka võib segada pisut rohelist.

KARTULIPÄEV

Hommikuks marjad ja puuvili. Lõunaks keedetakse ilma soolata kolm koorega kartulit. Maitseks köömneid või maitserohelist. Õhtuks samuti kolm keedetud kartulit, mida võib ka keeduvee sisse purustada.

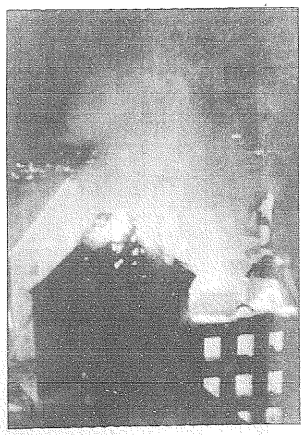

TULEKAHJU Rataskaevu tän. Tallinnas.

Eestis oli jõulunädalal palju tulekahjusid

Jõulude ajal, 22. kuni 27. detsembrini, toimus Eestis palju tulekahjusid. Kokku raporteeriti neid 68. Sealjuures 58 Tallinnas.

Vahepeal oli tuletõrje seal suurtes raskustes, kuna samaaegselt mõllasid mitmed põlengud. Tuletõrjel polnud piisavalt tehnikat, et olukorraga hästi toime tulla.

Tulekahjudes hukkus üheksa inimest.

Üks suurematest põlemistest algas tõenäoliselt ajutisest elektrisüsteemist remonditavas hoones Rataskaevu 2. Seal sai tuleroaks 1800 ruutmeetrit ja tulekahju kandus edasi ka Pika jala torni, mille sisustusest hävis kaks kolmandikku..

• Nupukaid ütlemisi

Isa õpetab oma viieaastast poega: "Sa oled juba küllalt suur, et teada, mingisugust jõuluvana pole olemas. See olin mina."

"Tean, tean. Kurg - see olid ka sina".

*

Jõuluvana: "Saabusin teie juurde kaugelt Põhjamaalt, tuhandete kilomeetrite tagant..."

Väike poiss: " Aga miks? Sina, onu Karl, elad ju siinsamas kõrvaltänavas."

*

Üks ema teisele: "Beebi on sul väga armas, aga minu arvates isa ta küll ei meenuta."

"Või veel! Kui sa kuuleksid, kuidas ta röökima pistab, kui ma pudeli ära võtan."

Lahtine tuli põhjustas Saare tulekahju

Politsei esialgse uuringu järgi põhjustas suure tulekahju Saare Ühisgümnaasiumis lahtine tuli kaminas. Põlengus hukkusid kaks noormeest ning mitmed õpilased said vigastada.

Põleng algas koridoris olevatest poroloonmattidest, mis levitasid mürgist suitsu. Mattide kõrval olid mererohuga täidetud madratsid, mis hästi tuld võtsid.

Oravatel oli hea käbiaasta

SUURE talvekülmaga tulevad loomakesed inimeste lähedusse, et midagi kergemalt ja kiiremini kõhusopikesse saada.

Lindude elu on külmaga hädaohus, aga kuidas on lood loomadega?

Enamus neist klaarivad end päris hästi, kuigi on näpistavalt külm. Needloomad, kellel ei ole võimalik endale toitu hankida, on juba ammu urgudes peidus. Teistel, nagu rebased, ilvesed ja hundid, on soe kasukas ja piisavalt süüa. Põdrad einestavad metsas ja kuna mõõdunud aasta oli hea käbiaasta, siis ei ole ka ohus oravate elu.

Riigikogu esimees Toomas Savi odaviskajana ning spordiarstina

Järguev lugu on Riigikogu esimees Toomas Savist, kes on olnud väga tihedalt seotud spordiga. Usutlesin teda peamiselt spordi teemal – varasemast sportlikust tegevusest kui ka niüdiaegsest spordist. Toomas Savi on ise tegelnud spordiga tipptasemel ja olnud tipus ka spordimeditsiini alal.

– Ta on sündinud Tartus, käis koolis Suure-Jaanis ja tuli 1961. abituriendina kolmekordseks koolinoorte meistriks kõrgus- ja kaugushüppes ning odaviskes. Ülikooli lõpetas ta 1970 a. spordiarstina – olles tol ajal N.Liidu koondise äärre peal. 1967. a. viskas ta oda 81,20 m. Toomas Savi jutustab edasi:

– 1970–82 olin N.Liidu mitmevõistlejate koondise arst, käisin ka olümpiamängudel Münchenis, Montrealis ja Moskvas. Üldse andis see amet võimaluse suhteliselt palju välismaal käia. See laiendas silmaringi, parandas keelteoskust ning andis oskuse inimestega suhelda. Viimasest on muidugi tänases ametis palju kasu.

Millest tuli mõte arstiametist poliitikasse üle minna?

– Elu ise on loonud sellised võimalused. Tartus osalesin spordirahva soovil kohaliku volikogu valimistel ning mind valiti volikogusse. Hiljem juba abilinnapeaks. Poliitikasse üleminek on seotud sellega. et parlamendivalimised tulid, kuid ma ei olnud ühegi erakonna liige.

– Kui Siim Kallas hakkas tegema uut erakonda, mõtles ta tõenäoliselt ka sellele, et kes võiks tema mõttekaaslane olla Tartus. Olime tuttavad juba ülikooli päevist ja teineteise käekäiku jälginud. Leidsime teineteist ja ma aitasin seda erakonda teha. Edu oli küllaltki silmapaistev ja me saime parlamenti 19 kohta.

– See, et minust sai Riigikogu esimees, oli n.ö. poliitiliste jõududе selle päeva kokkuleppe variant, millest on varsti möödunud juba üheksa kuud. Pean ütlema, et see oli mu elu kõige raskem aeg.

Kuidas hindate eesti sportlaste võimalusi üldiselt maailma areenil läbi liüia?

– Kujutan ette, et rahvas on seda tervem, mida rohkem ta suudaks tegelda ja olla kehaliselt aktiivne. Võimalusi spordiks jätkub, sest põhimõtteliselt on nõukogude ajal ehitatud spordibaase küllalt, isegi rohkem kui vaja, sest me ei jõua neid kõiki korras hoida.

– Ühelt poolt kindlustab riiklik süsteem, on ka sponsoreid, aga häda on selles, et inimestel ei ole vaba aega. Põhitöö kõrval on tihti ka aeganõudvaid lisatöid. Meil on olnud õnne, sest meie väikese rahva hulgast on võrsunud tippe, kuid see pole ju seaduspärasus.

Kumb on Eesti arengus tähtsam, kas tervis või tippsport, mida oleks vaja riiklikult rohkem toetada?

– Neid kahte asja ei saa lahus vaadata sellepärast, et kui näiteks Jaan Talts, Erika Salumäe või keegi teine tippsportlane lähevad kuhugi kooli õpilaste ette esinema, suudavad nad sinna külvata spordipisiku. Alati on vaja eeskujusid ja positiivseid kangelasi. Riigi seisukohast on esmatähtis see, et rahvas oleks terve. Siis kasvab ka välja tippsportlasi.

TOOMAS SAVI

Kas riigi rahaline toetus on sportlastele piisav?

– Võiks öelda, et eraldised riigieelarvest on suhteliselt väikesed, mis minu arust ei ole küllaldased. Arvan siiski, et need on varsti suuremad. Teisest küljest – on see tingimata tippspordile vajalik? Natukene kurjem sõna on professionaalne sport, mis peaks end sponsorite rahadega ise ära elatama.

Keda peate Eesti parimaks sportlaseks läbi aegade?

– Ei ole sellele küsimusele mõelnud. Võiks ju nimetada Kristjan Palusalu, kes on legend, samuti Jaan Taltsi. 1995. a. parimateks sportlasteks on minu jaoks kaks kandidaati. Meeste hulgas sõudja Jüri Jaanson ja naistest ei jää kaalukeelele keegi muu kui Erika Salumäe.

Kas tegelete praegu ise spordiga ja mis aladel?

– Aega on nii kohutavalt näpilt. Kuid nädalalõppudel olen mänginud tennist ja võimaluse korral ka võrkpalli. Tennist mängin korrapärasemalt, üritan ka jooksmas käia. Kuid need on kõik väga episoodilised üritused.

Kuidas suhtute dopingusse Eestis ja mujal?

– Selle probleemiga olen hästi kursis. Nii kaua kui eksisteerib tipp- ja profisport, on see probleem alati olemas. See ei kao, kui kõrgele ka dopingukontrolli edukus ei tõuseks. Eestis selle küsimuse tähtsust ma väga ei näe, kuna meil ei ole nii laiaulatuslikku tippsporti.

– Silma tuleb aga peal hoida ja meie renomee tõstmiseks on äärmiselt tähtis see, et keegi ei kasutaks dopingut.

Kas Teil on sportimise ajal olnud sidet Rootsiga ja mis suhted on Teil tänases ametis Rootsiga?

– Tundsin väga hästi üht rootsi väljapaistvat odaviskajat ja kümnevõistlejat Lennart Hermarki. Rootsis olen paar korda käinud spordimeditsiini juhtivates institutsioonides ja haiglates, kuid see oli puht erialane visiit.

– Kui aga olin Tartus abilinnapea, siis sai ju Tartu Uppsala sõpruslinnaks. Ühe esimese delegatsiooni koosseisus sõitsin Uppsalasse. Sealt alanud sõprussidemed kestavad tänaseni. Minu esimesel visiidil Rootsi võttis mind vastu ka kuningas.

Kuidas võrrelda Eesti meditsiini ja spordimeditsiini muu maailmaga, kus Te ise olete käinud kogemusi hankimas.

– Spordimeditsiin on seotud üldmeditsiiniga. Tartu ülikoolil oli teatud eelis, kuna seal valmistati ette spordiarste kogu N. Liidu jaoks. Seega oli ka eriala areng küllaltki kiire ja jõudis peaaegu maailma tasemele. Vähemalt selles mõttes, et me teadsime täpselt, mida mujal maailmas tehakse.

– Suutsime esineda rahvusvahelistel konverentsidel omapoolsete uuringutega. Spordimeditsiini teema oli ka teaduslikus aspektis küllaltki tsentraalsel kohal. Võtame kasvõi Tartus paiknevaid asutusi, nagu Spordimeditsiini keskust, lihastetalitluse laborit jt. Ka õppejõud olid väga kõrgel tasemel.

– Täna võiks öelda nii, et Eesti meditsiin on üle elanud väga kriitilise hetke, minnes nn. ravikindlustuse süsteemile. See aga oli õigustatud ettevõtmine. Süsteemi korrastudes peaks see töötama kõike head.

– Olen optimistlik, kuigi võib öelda, et neid kohutavalt suuri tuhandekohalisi Eesti pinnale ehitatud haiglakolosse on raske majandada. Neist raskusist peab aga kuidagi jagu saama. Minu arust on kõige raskem periood möödunud. Eestlastel oli õnne ka iseseisvumise esimestel aastatel läkitada oma aktiivseid inimesi välismaale.

– Nii oleme saanud häid kontakte ja Eestisse on toodud küllaltki palju lähinaabrite meditsiinist. Nii et olukord ei olegi halb.

MATI KALVE

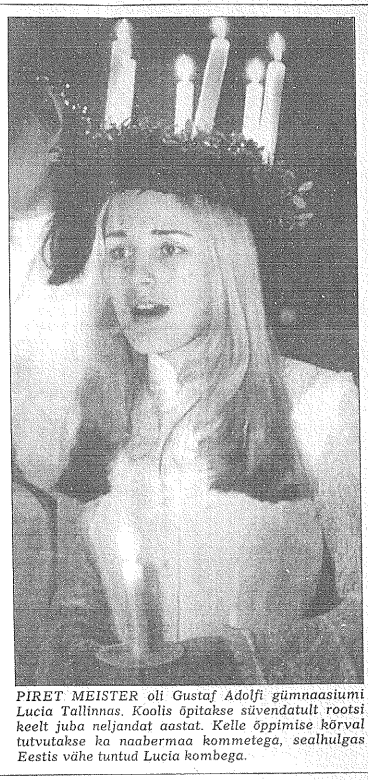

PIRET MEISTER oli Gustaf Adolfi gümnaasiumi Lucia Tallinnas. Koolis õpitakse süvendatult rootsi keelt juba neljandat aastat. Kelle õppimise kõrval tutvutakse ka naabermaa kommetega, sealhulgas Eestis vähe tuntud Lucia kombega.

Poistekoor Revalia oli Rootsis laulmas

Poistekoor Revalia Tallinnast oli hiljuti kontsertreisil Smålandis ja Ölandil. 60 laulupoissi saabusid Oskarshamni 15. detsembril. Reis läks kohe edasi Ölandile, kus esimene kontsert toimus Köpingi kirikus samal õhtul.

Kohalikud vastuvõtjad, eesotsas hr. Engströmiga, olid teinud kõik, et kooril oleks meeldiv ja sõbralik vastuvõtt. Kontsert toimus täiskirikule. Paljude meeled härdusid ilusat laulu kuulides. Eriti ilus ja haarav oli kui poisid laulsid "On sõimes tal ase" põlevate küünaldega käes poolpimedas kirikus. Laupäevaks oli väike ringsõit Ölandil ja suplus Borgholmi Strandhotelli basseinis.

Laupäeval toimus kontsert Mönsteråsi kirikus. Eriti ilus ja pühalik oli kui kirikukella helide lõppedes koor tuli koraali laulder [illegible] tari ette esinema. Kirikus oli vaikus ja rahvas tõusis püsti – väga pühalik tunne tekkis.

Koori repertuaar on väga mitmekesine ja haarab jõululaule mitmelt maalt. Võiks mainida hispaania mitmehäälset 16. sajandi jõululaulu ja muidugi mitut Ameerika kuulsat jõululaulu, kus Jingle Bells tekitas igatsuse lume järele.

Pühapäeval osales koor Kalmari Toomkiriku jumalateenistusel lauludega. Jälle said kiriku külastajad jõuluelamuse ja tunde südamesse.

Pühapäeva õhtul toimus viimane kontsert Smålandis, Oskarshamni Döderhulti kirikus. See kirik ja kirikla on, tänu praost Leif Norrgårdi ja muusikadirektor Gunilla Anderssonile, saanud Revaliale nagu kodukohaks Smålandis. Südamlik vastuvõtt ja täiskirik on alati ootamas. Siinne publik tunneb koori kvaliteeti ja oskab seda hinnata. Lauljad hindavad aga kiriku head akustikat ja sooja vastuvõttu. Jälle laulsid poisid ilusa mälestuse publiku südameisse. Eriti ilusti kõlas A. Adamsi "Jõuluöö".

Paljud avaldasid imetlust selle üle, kuidas koorijuht Hirvo Surva suudab 60 poissi vaos hoida ja nendega hanereas kasvõi läbi Kalmari Mac Donaldsi lõunale minna. Ei ühtegi valju sõna ega kurja pilku, rahulik distsipliin ja vastastikune arusaamine ongi vist see, mis selle koori alati esimeste hulka viib.

18. detsembril sõitis koor Norrköpingisse, kus sealsed eestlased neid vastu pidid võtma. Pärast seda on esinemine Stockholmis ja kojusõit.

AINI JALAP

Agronoomide aastaraamat

• Uudiskirjandus

ANTON NÕMMIK

Eesti pagulased on olnud virgad moodustama kutsealalisi organisatsioone ning avaldama vilgast tegevust oma erialal. Äsja ilmunud teosest "Eesti Agronoomide Selts Rootsis (EASR) 1945-94" saame ülevaate Seltsi tegevusest poole sajandi vältel.

Selts asutati 29. aprillil 1945 Uppsalas. Esimese tööaaasta lõpuks oli seltsil 50 liiget. Peamine probleem alguses oli liikmetele töö hankimine.

Juba a. 1951 on Rootsi põllumajanduses töötanud 394 eestlast. Seltsi liikmed ja seltsi esindus on vilkalt osa võtnud rahvusvahelistest kongressidest ja kokkutulekutest. See on ainukese eksiilorganisatsioonina olnud Euroopa Põllumajandusliidu täieõiguslik liige.

16 seltsi liiget on saavutanud doktorikraadi. Teaduslikke kraade on omanud juba enne Rootsi jõudmist 9 liiget. 10 liiget on tegelnud dotsentidena ja professoritena kõrgkoolide juures.

Selts on välja andnud 20 aataraamatut ja 5 köidet toimetisi,autoriteks K. Vahtras, A. Kivimäe (2 teost), A. Mark ja T. Kint

Loomulikult on harrastatud vilgast seltskondlikku tegevust väljasõitude ja kokkutulekute näol.

Ei saa mainimata jätta asjaolu, et Seltsi auliige Tõnis Kint oli a. 1971–90 Eesti Vabariigi Valitsus eksiilis peaminister, täites presidendi ülesandeid.

USA-eestlane tööl Eesti välisministeeriumis

Hiljuti siirdus Eesti välisministeeriumi poliitilise planeerimise riihma tööle end. Ühendatud Balti-Ameerika Komitee büroojuhataja Avo E. Ora.

Tema ülesannete hulka kuuluvad poliitilised uurimused, ingliskeelsed tõlketööd ja vajaduse korral ingliskeelsete tekstide kirjutamine nii välisministeeriumile kui teistele riiklikele agentuuridele ning ingliskeelsete kõnede kirjutamine välisministrile.

ÜBAK-i juhatajana Washingtonis töötas Ora kaks aastat – enne sealset teenistust oli ta paar aastat Eestis, kus töötas ajalehe "Baltic Independeti" reporterina ja ka välisministeeriumi info- ja pressiosakonnas.

Ta lõpetas 1991. a. USA-s ülikooli rahvusvahelise teaduse alal, mispeale siirdus Eestisse, kus elas kaasa ka taasiseseisvumise. Ühe aasta oma õpinguist oli ta ühes ülikoolis Jaapanis.

Varem lõpetas ta Connecticuti Eesti Kooli, oli kohalikus eesti skautrühmas ja rahvatantsutrupis. Tema vanemad Tõnis ja Tiina Ora elavad Connecticutis.

MATI KÕIVA

Tellige

"Eesti Päevalehte"!

Tellimishinnad 1996. a. on järgmised:

Rootsis 1 aasta.....kr 560.-
4 kuud.....kr 240.-
1 kuu.....kr 100.-

Eestis ja Põhjala riikides
1 aasta.....kr 630.-
6 kuud.....kr 370.-

Mujal 1 aasta.....kr 810.-
6 kuud.....kr 460.-

Tellimised ja kuulutused:
08/21 84 46, Telefaks: 08/411 14 42

Postiaadress:
Eesti Päevaleht, Box 477,
101 29 STOCKHOLM 1

Tehvan Raabe ei ole ajalooline kuju

Tartu Ülikooli kirjastusel ilmus hiljuti ajalooline teos Karl XII sõjakäikude kohta Põhjasõja (1700–1721) algaastail ajaloolase, siinse E.V. suursaadiku Margus Laidre sulest. Asjalik ja detailirohke 298-leheküljeline raamat on rajatud ulatuslikule allikmaterjalile, muuhulgas ka trükkimata dokumentidele rootsi ja eesti arhiivides. Teos pealkirjaga "Lõpu võidukas algus" on varustatud 21 illustratsiooniga.

Esimene trükk müüdi Tartus juba möödunud aasta lõpul läbi. Autoril on varuks veel mõnikümmend eksemplari, mida Suursaatkonnast Storgatanil võib omandada.

Raamatus vaatleb Laidre asjalikus, aga elavas stiilis Põhjasõja esimese poolteise aasta sündmusi Kaarel Raudpea, nagu teda meie rahvasuus kutsuti, tema kaasaegsete ja suure armee vaatekohast 1700. aasta sügisest kuni 1701. aasta suveni Eesti-ja Liivimaal. Raskuspunkt on Narva ja Riia linnade piiramine ja kaks lahingut - Narva all ning Daugava ületamisel. Raamatu kaanepildiks on tuntud ajalooline maal, mis ripub Armeemuuseumis Karl XII ees defileerivast lüüa saanud vene väeüksusest Narva all.

Margus Laidre on sündinud 1959. Ta lõpetas Tartu ülikooli ajaloo teaduskonna 1982. Oli ajalookandidaat 1987. aastast. Ajaloo õppejõuna tegutses 1987 kuni 1990. Ta oli a. 1990 kuni 1991 Rootsis teadusliku uurijana.

Novembris 1991 esitas ta Rootsi kuningale oma volikirja. Tema ametis olemise ajal on Rootsi kuningapaar külastanud Eestit ja president Lennart Meri abikaasaga Rootsit septembris 1995. Meeldivalt rahuliku olemisega rootsi keelt valdav diplomaat on Rootsis lühiajaga muutunud populaarseks kujuks.

Et lähemalt teada saada raamatu saamislugu, külastasime ühel eeljõulusel laupäeval Rootsi Suursaatkonda, kus suursaadik soovijaile signeeris oma teost. Seitsmeaastane poeg Mikael abistas oma isa osava laekurina. Raamatu hinnaks Rootsis on Kr. 200:—

- Margus Laidre, sinu pingsa töö kõrval Rootsis suutsid sa oma raamatu, nii sisuka ja meile tähtsa ajaloolise teose, valmis kirjutada. Millal oli sul aega uuringuteks ?

Jutuajamine ajaloolase, suursaadiku Margus Laidrega

- Tagantjärele on see endalegi üllatav, et aega leidus. Aga nagu see elus tihti on - aega tuleb võtta! Mõtte ajendiks sai asjaolu, et ma olen ju ajaloolane ja nagu ma juba ühes intervjuus väitsin, ei ole ma suutnud endas surmata ajaloolast. Kirjutamiseks andis tõuke, kui ma paari aasta eest suvepuhkuse ajal lugesin Peeter Suure elulugu.

Sellele järgnes Karl XII biograafia. Siis tekkis juba mõte, et võiks kirjutada uuesti Narva lahingust. See oleks olnud mõnevõrra jätk Hendrik Sepa omaaegsele samanimelisele teosele. Kui hakkasin materjali koguma ja lähemalt uurima, siis leidsin, et see teema võiks olla laiem. Ma leidsin Rootsi Riigiarhiivist paar väga huvitavat päevikut ja muud allikmaterjali, mida varem ei ole uurijate poolt kasutatud. Need sisaldasid väga palju põnevat.

- Kas sa oled kontsentreerunud üksikisiku peale sellest ajastust? Sul on näiteks väga "pildirohke" kirjeldus Karl XII-nda noorusest, tema hariduskäigust, võõrkeelte oskusest ja kroonimisest kuningaks n ö " koolipoisi eas."

- Päriselt mitte. Kuigi olen püüdnud ka eesti lugejaile, eeskätt Eestis endas lähemalt tutvustada Karl XII-nda isikut. Teadupärast oli Põhjasõja algus nõukogude okupatsiooni ajal keelatud teema. Selle sõja esimestel aastatel ei käinud ju vene sõjaväe käsi sugugi hästi, aga tegelikult olen püüdnud laiemalt valgustada sõjaväe igapäevase eluga seotud üksikasju: mida sõdurid sõid ja jõid, millised olid nende haigused, kuidas käis tolleaegne võitlemine ja muud sarnased probleemid.

- Kas sa mainid ka seda legendaarset eesti talupoega Tehvan Raabet, kes oli teejuhiks Karl XII sõjaväele ja viis nad venelaste selja taha mingi soise "salatee" kaudu?

- Nii nagu mina olen seisukohale jõudnud, pole seda isikut eksitseerinud ajaloos päriselt. See on hiljem tekkinud legend, arvatavasti tagasiviidav sarnastele lugudele Saksamaal Kolmekümneaastase sõja ajal. Aga ei seda episoodi ega ka neid paljusid Karl XII-nda poolt Laiusele ja mujale istutatud pärnapuid, millest pool Eestit peaks olema nüüdisajaks suure metsaga kaetud, ei ole ma oma raamatus käsitlenud. Püüan anda tõetruu pildi sündmustest kaasaegsete silmade läbi.

- Kes on raamatut kujundanud ja kust pärinevad illustratsioonid?

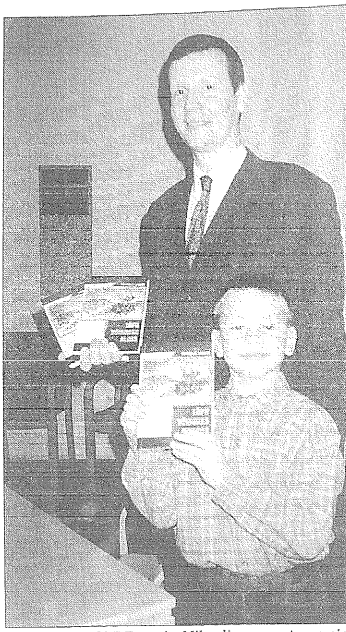

MARGUS LAIDRE poja Mikaeliga oma teose signeerimisel (Foto: Karin Saarsen)

- Raamatu andis välja Tartu ülikooli kirjastus, mille direktor on Mart Orav. Aga jõudumööda on selles kaasa löönud hulk inimesi alates mu oma perekonnast ja lõpetades minu sekretäri Kaie Kuum'iga, kes on käsikirja puhtaks kirjutanud ja aidanud kaasa skeemide joonestamisel. Eestis on kujundaja olnud Lemmi Koni, skeemid on peamiselt joonistanud Lennart Stenstrand ja keeie toimetajana tegutsenud Triin Kaalep.

Muu pildimaterjali olen valinud ise ja põhiliselt on see Sõjaarhiivist, Kuninglikust Raamatukogust Stockholmis, aga ka Uppsala ülikooli raamatukogust. Väidetavalt on esimene trükk - 2000 eksemplari - lõpukorral. Raamat sai hea retsensiooni, mis suurendas nõudmise selle järele.

Kavandatud on ka rootsikeelne tõlge.

- Niisiis oled rahul tulemustega. On sinul juba midagi uut kavandatud?

- Olen vaatamata kõigele, kuigi seda ei peaks just välja ütlema, mitte rahul. Kui inimene on rahul, siis on midagi väga valesti tema elu ja olemisega. Kui ma oma raamatut nüüd lehitsen, siis olen ma mitmes kohas märganud, et seda oleks võinud mõnest kohast teistmoodi või pikemalt ja põhjalikumalt kirjutada. Aga ju see oli nii, et aeg oli napp.

Kirjutasin peamiselt õhtuti ja mäletan ka üht vihmast suve... Hetkel küll midagi uut käes ei ole. Sest põhitöö saatkonnas nõuab ju oma. Alustasin kirjutamisega 1993. aasta augustis. Põhimõtteliselt oli käsikiri valmis 1994. aasta juuni kuuks.

Intervjuu:
KARIN SAARSEN

Pisa torn ka Eestis

Ka Eestis on väike Pisa torn, nimelt Viljandimaal asuv Peetri kirik Karksis, mis ehitati 1770-ndatel aastatel.

Varsti pärast jumalakoja valmimist märgati, et kiriku torn hakkab viltu vajuma.

Põhjuseks oli ebakindel nn. ujuv savipinnas, millele kirik ehitati. Selle tagajärjel on torniosa aluse suhtes enam kui meetri jagu kaldu vajunud.

Paar aastat tagasi hakati torni toestama. Tornijala alla paigutati pikad tulbad, mis ulatuvad läbi vedela savikihi ja toetuvad kindlamale liivakihile. Sellega on torni edaspidine kalduvajumine peatatud, kuid torn jääbki viltuseks.

(KM/ME)

Selgitus

Arvo Mägi kirjutab "Eesti Päevalehes" (28. dets. 1995, lk. 8) mälestusi "Mis meelde on jäänud" ja märgib muuseas: "Mõned arvasid, et ... Edmar peaks olema vahel ka mõne teise lavastaja "kätes" - s e d a e i j u h t u n u d". (Minu sõrendus).

See väide on aga täielik eksitus, sest peale selle, et mul oli õnne esineda peaaegu kõigis Lensi Römmeri lavastustes, on mind juhendanud:

Hanno Kompus - "Pisuhänd", "Armastan sind", "Tütarlaps kõigeks". Rein Andre - "Mülkasoo", "Abikaasa". Valentin Lind - "Lauluisa ja kirjaneitsi", "Saalomoni naised", "Tundmatu sadama suunas", "Vedelvorst" ja "Oheliku orjaveri", Marie Kalbek - "Oma raha". Lars Madsén - "Jag är din hustru". Ingmar Bergmani filmis - "Sån't händer inte här".

Olen veendunud, et vähestel on olnud võimalusi koostööks nii mitmete - ja nii erinevate - lavastajatega!

EDMAR KUUS

• Vastukarva

Andres oli saanud oma tädipojalt kodumaalt jõulukirja.

Jaanus on Vabariigiga samavanune mees, sündinud 29. veebruaril 1918, peab sünnipäeva iga nelja aasta tagant - aga ega ta sellepärast neli korda noorem pole. Kirjutas mulle sel korral õige ägedalt. Ma loen mõned kohad.

"Augustis saab viis aastat sellest, kui Eesti Vabariik jälle jalule seati. Kes tahab, võib kokku võtta, mis selle ajaga on paremaks või sandemaks läinud. Mina omaltpoolt tahan öelda seda:

Oli suur viga, et nelja ja poole aasta eest ei taastatud Eesti Vabariiki, mis oli poolsada aastat olnud nõukogude okupatsiooni all. Tehti uus vabariik uute seadustega, nagu poleks Eesti Vabariiki olnudki. Ja nüüd kipub EV - ja okupatsioon - sootuks ununema.

Tagajärjeks on väljaspool, et Eestit peetakse uueks riigiks, mis on Venemaast lahku löönud. Ega seata kõrvuti Hitleri poolt okupeeritud riikidega nagu Taani, Norra või Holland. Ei saada ka aru, et sajadtuhanded venelased voolasid Eestisse nagu okupeeritud alale - arvatakse, et nad liikusid niisama Nõukogude Liidus vabalt ringi.

Ja meie Eestis ei elanud väljaspoolsete inimeste arvates okupeeritud riigis, vaid sootuks niinimetatud ENSV-s.

1991. aasta augustis olid nomenklaturakad kärmed uut vabariiki asutama, mis oleks järglane nende armsale ENSV-le . Eesti Vabariigi elluäratamine unustati meelega ära. Sellega olid nad puhtad mehed - sest nad olid ju elanud ENSV seaduste järgi. Eesti Vabariik oli nende meelest igavesti maetud ja unustatud.

Nüüd on need ENSV tegelased jälle suured mehed. Meiekandis kutsuti Brezhnevi aegseid tähtsaid mehi ka "Lonja präänikuteks". Neid präänikuid on kõik kohad täis, ausale eesti leivale pole enam ruumi."

Niimoodi kirjutas Andrese tädipoeg. Andres vangutas pead, andis sugulasele õiguse ja leidis, et polevat midagi teha.

"Kui Jaanuse laste lapsed kasvavad... Need on praegu nii kahekümnesed. Õpivad keeli, käivad välismaal ja näevad, kuidas inimesed mujal elavad..."

Andres oli kuulnud, et uus välisminister olevat rääkinud erapooletusest, selle asemel, et katsuda NATO-sse minna.

"Eesti Vabariik oli 1939 erapooletu - nagu suurem osa Euroopa väikeriike. Mis see aitas? Ainult Rootsi jäi kogemata alles, teiste erapooletusest ei hoolinud keegi. Eestil ei olnud sel ajal muud võimalust. Hitler oli Balti riigid Stalinile maha müünud. Aga tulevikus on arvatavasti võimalused olemas NATO-sse minna. Eeldused on küll sandemaks läinud pärast seda, kui USA kolonel ära saadeti ja asemele tuleb võtta mõni endine nõukogude polkovnik. Võiksid mõelda natuke ka tuleviku peale ette need poliitikamehed (või need, kes kipuvad poliitikat tegema). Eesti poliitika tagajärjed ei lõpe piiri peal ära - need ulatuvad hoopis kaugemale - praegusel juhul koguni Ameerikasse."

Andres lisas: "Peab vahet tegema nõukogude polkovnikute ja tsaariaegsete polkovnikute vahel. Viimastest ju mitmed juhtisid Eesti rahvaväge Vabadussõja ajal."

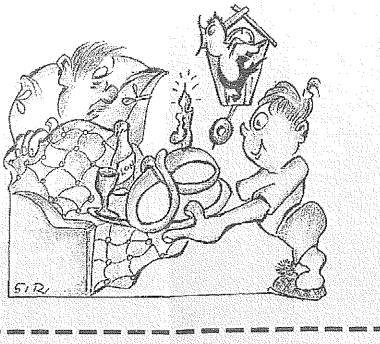

Tuleb välja, et võõrad allveelaevad ikka liikusid Rootsi vetes - tervelt kümne aasta jooksul. Komisjon isegi usaldab öelda, kust need allveelaevad tulid. Vene kindralid kärgivad ja vehklevad, vägesid liigutatakse siia ja sinna - mitte ainult Kaukaasias.

Aga Rootsi kaitseminister seisab kindlalt nagu Kebnekaise mägi. Rootsi on erapooletu ja see kaitseb teda paremini kui brigaadid või rügemendid.

Rootsi endine sovetoloog (praegu vist russoloog või slavoloog) katsub ajalehe lugejatele selgeks teha, kuidas vene ühiskond on üles ehitatud. Ei ole erakondi, vaid on klannid või koguni vana vene tava kohaselt suurvürstkonnad, kelle võimu ümber võitlus käib. Minu mehed ja sinu mehed. Maffiadki kannavad linnade ja kubermangude nimesid. Igal suurvürstil on oma alamad ja agendid ja lakeid. Demokraadid on nad muidugi kõik. See on suurel Venemaal nii võõras mõiste, selle all võib mõelda jumal teab mida.

Praegu on küsimus, kas Jeltsini tervis haigusele ja etüülalkoholile vastu peab, et saab oma väed presidendivalimistel võidule viia. Või tuleb sellele kohale mõni teine mees, klann muidugi kaasas - kelle najal ta muidu seisab.

Paljud nurisevad, et varem oli parem. Ühes punktis on neil õigus. Praegu läheb mitu nädalat, enne kui valimiste tulemused selgeks saavad. Isa Stalini ajal tehti need selgeks kolm päeva enne valimisi.

Timmukarva

Kosmiline kell täpsustab ajalugu

Maa peal ammu toimunud sündmusi saab dateerida, kui arvestatakse, kuidas on Maa pöörlemistelje suund muutunud. Päikese näivat asukohta kevadisel pööripäeval nimetatakse kevadpunktiks. Just kevadpunkti liikumine läbi sodiaagitähtkujude on astronoomilis-kultuuriloolise kella osutiks. Sodiaagitähtkujud moodustavad selle kella numbrilaua. Ühest sodiaagitähtkujust teise liikumiseks kulub kevadpunktil veidi üle 2000 aasta. Praegu asub kevadpunkt Kalade tähtkujus, mõnisada aastat e.Kr. oli see aga veel Jäära tähtkujus.

5. ja 4. aastatuhande vahetus e.Kr liikus kevadpunkt Sõnni tähtkujusse. Varem või hiljem avastasid selle ka tolleaegsed täheteadlased. Pole teada, millega nad seda põhjendasid, et traditsiooniliselt kirjeldatud taevapilt enam endine ei olnud. Kas arvasid nad, et eelkäijad on eksinud või pidasid nad kevadpunkti liikumist jumalate kätetööks?

Nii või teisiti, kuid neli põhipunkti Päikese teel olid nüüd uutes tähtkujudes, millel polnud veel nimesidki. Need nimed nüüd antigi. Vahepeal oli ühiskondlik kord palju edasi läinud. Oli kujunenud elukutseliste, saladusi tundvate preestrite kiht. Sumeris loodi kiri. Kui eelmise ajastu müüdid pajatasid inimesetaolistest jumalatest, siis tolleaegses linnakultuuris oli oluline mitmesuguste loomade austamine ja nende kullast, hõbedast ja kivist tehtud kujude kummardamine. Vastavalt anti nimed ka uutele sodiaagimärkidele.

SÕNNI AJASTU

Kevade algust märkiv tähtkuju sai nüüd nimeks Sõnn, mille kuju templites sümboliseeris mehelikku viljakust. Kana Vana-Egiptuses oli sõnn Apis üks peamistest jumalatest. Piiblis on juttu kuldvasika kummardajatest.

Suve algust tähistav punkt oli oma teel jõudnud siis Lõvi tähtkujusse. Lõvi oli valitseja võrdkujuks, mis sümboliseeris võimu ja vaprust. Lõvi on siiamaani üheks olulisemaks vapiloomaks.

Sügise algust märkiv tähtkuju sai nimeks Skorpion.

Müüdi kohaselt salvas skorpion Päikest, nii nagu seda eelmisel ajastul tegi vibulane.

Päike hakkaski allapoole vajuma ja talve alguseks oli ta jõudnud tähtkujju, mis sai Veevalaja nime. See oli jälle allilma eraldava vee sümbol.

Sõnni ajajärgu sodiaagimärgid on kõik üksikmärgid. Et nad kõik on loomad (ka skorpion loeti loomade hulka), siis sel ajal hakatigi kasutama ka sodiaagi või loomaringi nimetust. Sodiaagis oli juba kaheksa tähtkuju.

Kevad algas nüüd siis, kui kevadpunkt oli jõudnud tähtkujusse, mis sai nimeks Jäär. Jäär on indoeuroopa mütoloogiates jumalate sõiduloom (ka Leedu jumal Perkunas sõitis jääral). Sel ajal kujunesid välja tähtkujude tähistamise sümbolid.

Kevadpunkti hakati tähistama Jäära märgiga, mis on jäänud nii tänapäevani, kuigi kevadpunkt on juba Jäära tähtkujust lahkunud ja Kaladesse jõudnud. Sel ajal hakati Päikese ja planeetide liikumise järgi sodiaagitähtkujudes ka inimeste saatust ennustama.

Ilmselt võrdkujuks Päikese liikumisele, mis suvisel pööripäeval oma tõusmise lõpetab ja tagasi liikuma hakkab.

Sügise alguse tähtkuju sai nimeks Kaalud. See sümboliseerib öö ja päeva võrdpikkust sellel pööripäeval. Talvine pööripäev langes tähtkujusse, mille nimi tänapäeval on Kaljukits. See ei ole siiski selle tähtkuju algne nimi. Esialgu nimetati seda tähtkuju Kitskalaks (s.o. kala keha ja Kitse peaga olevuseks. Selle mütoloogilise olendi ülesandeks oli surnute hingede üle vee allilma vedamine.

Isegi kui me oletaksime, et planeetide seis inimese sündimisel määrab tema iseloomu ja saatuse, satume vasturääkivustele, sest tänapäeval on planeetide ja sodiaagimärkide vahelised seosed hoopis teised, kui need olid sodiaagitähtku-jude nimede tekkimise ajal.

Kultuuriloolise kella osuti käib hästi, kui kevadpunkti liikumine taevavõlvil on ühtlane.

Keerulisem on asi selle kella numbrilauaga. Arvestuslikult on loomaring jagatud 12 võrdsesse ossa, iga osa 30 nurgakraadi.

Tegelikult on tähtkujud aga küllaltki erineva suuru-

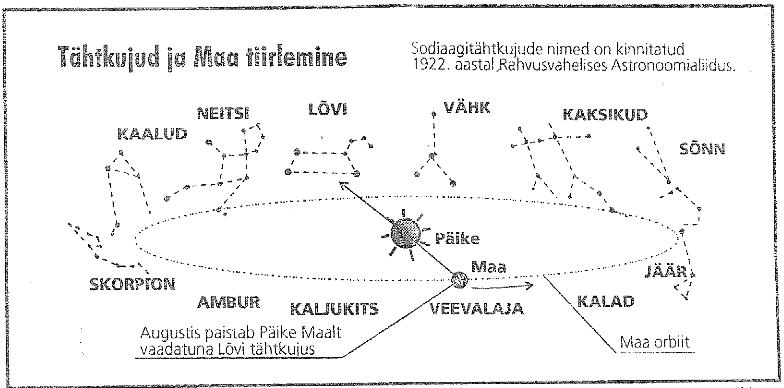

KALJUKITSE tähtkuju nimetati esialgu Kitskalaks. Selle tegelase ülesandeks oli surnud ingede vedamine allilma, mida kujutab ka Egiptusest Dandra templist aastast 300 e.Kr. pärinev joonis.

JÄÄRA AJASTU

Pärast kolmanda aastatuhande lõppu e.Kr. liikus kevadpunkt Sõnni tähtkujust välja. Päikese tee neli olulist punkti jõudsid uutesse tähtkujudesse, millele nüüd ka nimed leiti.

Selleks ajaks oli tekkinud juba kirjandus ja tähtkujudele nimede andmisel lähtuti rohkem kirjanduslikest kujunditest kui müütilis-sakraalsetest süzheedest.

Võiks mainida, et planeedid kandsid siis Kreeka jumalate nimesid. Kui näiteks lugeda Aristotelese kirjutatut, siis nimetab ta niisuguseid planeete nagu Hermes (praegune Merkuur), Aphrodite, Ares, Zeus ja Kronos. A. 217 e.Kr. kehtestati Roomas Kreeka jumalatele ametlikud vasted ja planeedid said oma praegused nimed.

Suve alguse tähtkuju sai nüüd Vähi nime. Vähk oli

KALADE INIMESED

Nii piisas kolmest ajastust, et kõigile 12 sodiaagimärgile nimi anda. Meie elame praegu 4. ajastus, Kalade ajastus ju vabu sodiaagimärke enam ei ole, millele ajakohaseid nimesid anda.

Seetõttu ei ole meil ka mingit alust arvata, et sodiaagimärkide nimedes peitub midagi sellele inimesele iseloomulikku, kes selle märgi all on sündinud.

sega.

SUUR VANKER

Teoreetiliselt peaks Päike olema igas sodiaagitähtkujus kuu aega. Kui arvestada aga nende tähtkujude kokkuleppelist ulatust (mis enam-vähem langeb kokku astronoomilise ulatusega), siis on Päike näiteks Skorpionis veidi vähem kui 1/3 ettenähtud ajast, Neitsis aga umbes 45 päeva. Peale selle on Päike igal aastal

veel 18 päeva Maokandja tähtkujus, mida aga sodiaagitähtkujude hulka ei loeta.

Uurijad on arvamusel, et ühena esimestest sai endale nime silmapaistev tähtkuju Suur Vanker. Ulatuslikus piirkonnas, Euraasiast kuni Alaskani nimetatakse seda Suureks Karuks.

Arvatakse, et selle nime sai tähtkuju umbes 16 000 aastat tagasi. Igal juhul pidi see toimuma varem, kui tekkis Beringi väin – 15 000 aastat tagasi – ja Ameerika eraldus Euraasiast. Arvatakse, et selleks ajaks oli oma nimi juba umbes 25 tähtkujul.

Uurijad on juhtinud tähelepanu sellele, et kui võtta aluseks maailmatelje suund umbes 16 000 aastat tagasi, siis meenutab tähtkujude nimede paigutus taevakaardil mütoloogilist Maailmapuud. Kõige kõrgemal on tiivuliste olendite nimega tähtkujud nagu Lind (praegu Luik), Kotkas, Pegasus, Draakon jt.

Kõige madalamal on vett sümboliseerivad alumise maailma tähtkujud, mis oma teel osalt ka horisondi taha kaovad. Niisugused on Vaal, Hüdra, Kalad, Kitskala (praegu kaljukits) jt.

MAAILMAPUU

Nende lendavate ja ujuvate olendite vahel oli Maailmapuul keskmine maailm, inimesetaoliste olendite ja loomade maailm, kus tähtkujud kannavad niisuguseid nimesid nagu Neitsi, Ambur, Kassiopeja, Maokandja jt.

Ka nüüdisajal on Maailmapuu kujutus tähtkujude nimetustes eristatav. Arvestada tuleb ainult seda, et maailmatelg, s.o. Maailmapuu tüvi on pretsessiooni tõttu umbes 45 kraadi kaldu. Sodiaagitähtkujude hulgas ühtegi ülemise maailma tähtkuju ei ole. Igast sodiaagitähtkuju nelikust kuulub kolm keskmisse maailma, üks alumisse.

Kihilise maailma kujutus peegeldas ka vanaaja filosoofide kujutlust neljast algelemendist: Tulele vastas Päike, õhule Maailmapuu ülemine maailm, maale – keskmine maailm ja veele – alumine maailm.

Aegamööda lisandusid taevakaartele uute ja uute tähtkujude nimed. Umbes 275. a. e.Kr kirjutas kreeka kirjanik Aratos Solesti 1154 heksameetrist koosneva õpikulaadse teose "Taevanähtused".

Selles on kirjas 46 tähtkuju nimed. Üksikuid tähtkujusid eristati ja nimetati veel suhteliselt hiljuti. Näiteks Kaelkirjaku nimi ilmus taevakaartidele 16. sajandil, Ilvese nimi 17. sajandil.

Niisugune on tähtkujude nimede saamise kultuurilooline taust ja teadmised, mida sodiaagitähtkujudest välja lugeda saab. *(EPL)*

HARRY ÕIGLANE

Osoonikao kohta uusimaid andmeid

Kui päikeseenergia jõuab Maa atmosfääri ülemisse kihti, juhtub sellega midagi. Oluline osa energiast juhitakse kõrvale – selle põhjuseks ei ole ainult aerosoollakid ja freoon.

Varasemast kõrgematest õhukihtidest Maale toodud õhunäidised näitavad selle protsessi uusi aspekte, väidab biokeemik Mark Thiemens.

Teadlased peavad seega loobuma oletusest, et osoonikaos on süüdi ainult tehisgaasid ja -valgus. Osoon on kaitsekihiks, mis varjab Maad liigse ultraviolettkiirguse eest. Osoon nimelt absorbeerib ultravioletset valgust.

Praegused teooriad osooni hävimise kohta ei ole valed, ütles Kalifornia ülikooli keemia- ja bioloogiaprofessor Thiemens. Ta väidab, et nad on õiged kõiges selles, mida siiani teati, aga kuni seekordsete andmete arvutamiseni ei teata täpselt, milline selle keemia mõju siiski on.

Kuidas uued leiud osooni elutsüklit või teisi atmosfääri keemilisi protsesse mõjutavad, pole veel teada. Ka ei teata esialgu, kuidas asukoht või aastaaeg seda protsessi valitsevad.

Teadlased usuvad, et osooni vähenemine Antarktika ja põhjapoolkera kohal – septembri lõpuks algava 4–6-nädalase perioodina – on tingitud atmosfääris olevatest klooriaatomitest ja klooroksiidist. Need ained omakorda on aerosoolides, vahtplastis ja õhujahutusseadmetes sisalduvate klorofluorokarbonite lagunemise tulemus.

– Atmosfääri ülemises osas on käimas protsess, millest varem ei teatud – hulk energiat tekitab keemilisi protsesse, mida varem arvesse ei võetud. Meil on vaja teada, kuhu see energia kaob, märkis Thiemens.

Leiud pärinevad 1992. aastast, mil väikerakettidega üles lastud instrumendid tõid Maale näidiseid külmunud õhust 44 km kõrguselt – poolel teel stratosfäärist järgmisse kihti, mesosfääri. Kuni siiani uurisid teadlased õhunäiteid, mis olid võetud õhupallidelt – need aga ei tõuse kõrgemale kui 29 km.

Thiemens oma kaasteadlastega keskendus ühele hapniku "sugulase" osooni iseloomulikule isotoobile. Nad märkasid ebatavalist keemilist reaktsiooni, kus stratosfääriosoon tekitab teise hapnikuaatomi, mis süsinikdioksiidiga reageerides kiirgab välja osa oma energiast.

– Keegi pole varem märganud muudatust õhuhapnikus, ei selle ehituses ega isotoopides, selgitas Thiemens. Atmosfääris hulgalt teisel kohal oleva molekuli muutmiseks läheb vaja üsna olulist protsessi.

(ÕL/AP)

Jahiselts soovib toetust hundijahiks

Rootsis hoitakse hunte looduskaitseseadustega. Eestis aga taotleb Kasari Jahiselts üldsuse toetust, et jõuda hundijahil käia. Seniseks on tänavu ainult üks hunt vahele jäänud.

Jahiselts põhjendab toetuspalvet üldsusele sellega, et varem, kui hunte ei jahitud nii aktiivselt kui tänapäeval, siis polnud metsas peaaegu üldse teisi metsloomi.

Nüüd on olukord parem, sest jahimehed lähevad igal hommikul kahe hundijahibrigaadiga Haapsalu kanti jahti korraldama.

• Nalja kah!

– Kuidas sulle mu uus maal meeldib?

– Hm, oleks võinud ka hullem olla.

– Kuidas nii? Oli ta siis hull? Võta kohe oma sõnad tagasi!

– Hea küll, võtan. Hullem ei saagi olla.

*

Kunstigalerii direktor uuele giidile:

– Teie palk pole küll eriti kõrge, aga teile on ette nähtud mõningad soodustused.

– Millised nimelt?

– Te võite päevas mitu korda väljapandud maale tasuta vaadata.

Rahvatarkust

Head õhku ja värsket vett ei ole kunagi liialt.

*

Hea töö tarvitab ka head aega.

• Kohalik elu

GÖTEBORG

Kohvik "Priima"

Menukaks saanud kohvik kord kuus Göteborgis on nüüd täies hoos. Seal saab kokku keskealine eestlaskond - ka koos oma rootsi sõpradega - E. Maja seltskondlikes ruumes, Drottningg. 27, välisukse kood # 2772. Juuakse kohvi või veini ja süüakse võileibu ning koduküpsetatud kooke. Esimene kokkutulek on neljap., 11. jaan. ja siis veel neljapäevadel 8/2 ja 7/3 alates kl. 16.30.

Hiiu-Saare pidu

Hiidlased ja saarlased Göteborgis korraldavad oma traditsioonilise peo 27. jaan. kl. 18 Guldhedeni mugavas Fritidsgårdenis, tramm nr. 6, peatus Guldhedstorget. Hind 130:-, mille eest on lõbus eeskava, söök, kohv, koduküpsetatud sai ja tants. Ettetellimine vajalik hiljemalt 20. jaan. Hartvig Engsole tel. 031/55 33 06. Pange end juba varakult kirja, sest kes siis tahaks mõnusast peost sõprade seltsis ilma jääda. Tulge ise ja tooge kaasa ka sõbrad! Korraldav toimkond ütleb kõigile tere tulemast.

Peakoosolek

Tallinna Lipkonna Sõprade Seltsi peakoosolek toimub 28. jaan. kl. 15 Dr. Allards Gata 2. Päevakord põhikirja alusel.

Kogujad

Göteborgi Kogujate Koondise kevadtalve kokkutulekud on esmaspäevadel 29. jaan., 26. veebr., 25. märtsil ja 29. apr. kl. 18.30 Eesti Majas, Eesti Seltsi ruumides, Drottningg. 27. Kõik huvikaaslased on teretulnud.

HALMSTAD

Klubiõhtu

Aasta esimene koosviibimine Halmstadi Eesti Seltsi klubis on pühap., 21. jaan. kl. 16 Medborgarskola ruumides. Tere tulemast kõikidele!

LUND

Kooli algus

Lundi Eesti Täienduskool alustab kevadsemestrit Eesti Majas laup., 20. jaan. kl. 10 nagu tavaliselt. Mänguringlastele sama aeg ja koht. Võimalike uute kasvandike suhtes palutakse ette helistada tel. 040/46 53 85 (Pille-Mai Laas).

Pensionärid

EPÜ Lundis peab korralise aasta peakoosoleku kolmap., 24. jaan. kl. 14 Eesti Majas põhikirjas ettenähtud päevakorraga. Kohvilaud. Palutakse kõigil ühingu liikmeil osaleda. Teatada hilj. 22. jaan. perenaisele tel. 046/211 80 04 (Raudsepp). Tere tulemast!

LÕUNA-ROOTSI

Vaheaeg

Lõuna-Rootsi E. Maja kohvik Lundis peab kuuajalise vaheaja. Kevadhooajaks avatakse kohvik uuesti neljap., 18. jaan., kl. 14-17 nagu ikka.

STOCKHOLM

Kõrts Kalevi Kapis

Käesoleva aasta esimene Kõrts Kalevi Kapis on reedel, 12. jaan. kl. 19.03. Aadress nagu tavaliselt: Noortekodu, Walling. 34. Tähelepanu! Õlle ja veini müük ainult külalistele, kes on 18 a. ja vanemad.

Pensionärid

Eesti Pensionäride Ühingu esimene selle aasta koosviibimine on Eesti Majas 16. jaan. kl. 14.15. Helmi Rajamaa vestleb Koidula ja Kreutzwaldi vahelisest kirjavahetusest. Registr. hilj. pühap. 14. jaan. tel. 85 30 71 (Marand) või 18 72 51 (Maaniidi).

Soomepoisid

Kohtumised Korsus (Brännkyrkag. 50) toimuvad edaspidi 17. jaan. ja 20. märtsil. Kogunemine kl. 15. Soovitav registreerida: Ainsar 08/760 57 65 või Moora 08/711 59 48. Veebruaris kohtumine rügemendi aastapäeval laup., 10. veebr. Eesti Majas.

EK Naissektsioon

EK Naissektsiooni aasta esimene kultuuriõhtu on kolmap., 24. jaan. kl. 17 Eesti Majas. Ettekanne Hans Lepalt, kes räägib oma tööst Rootsi saatkonnas Tallinnas. Kõik liikmed ja külalised on teretulnud. Osavõtust teatada kuni 22. jaan õhtuni Asta Sagimile tel. 86 32 20 või Asta Piisale 91 85 37.

Küünlapäev

Laup., 3. veebr. pühitsetakse saarlaste traditsioonilist Küünlapäeva Eesti Majas, Walling. 34. Pidu algab kl. 16, registr. hiljemalt 27. jaan. telef. 08/716 17 22 (Karl Liggi), 08/767 60 98 (John Leesi) ja 08/716 29 36 (Emilie Teär). Pääsmed 90:-, mille eest saab nagu tavaliselt sooja sööki ja kohvi ning kohvisaia lahke pereema hoole läbi. Loterii.

Balti Seminari koosolek

Balti Seminari järgmine koosolek toimub kolmap., 17. jaan. kell 18 Stockholmi ülikooli juures (Frescatis), loengusaalis D263. Koosolekul esineb Eesti TA Ajaloo Instituudi teadur Magnus Ilmjärv teemal "Balti liidu moodustamine"-

UPPSALA

Pensionärid

Uppsala Eesti Pensionäride Ühingu järgmine kokkutulek toimub teisip., 16. jaan. kl. 14 Eesti Kodu ruumides, Geijersg. 12 A. Koosviibimine kohvilauas ja videofilm "Veebruarikuu 1989. aastal Eestis". Kõik on teretulnud!

Stockholmi üritused

Eesti Kultuuri Koondises registreeritud üritused:

Reede 12/1-26/1 Vaho Eieri, Karin Saarseni ja Rein Välme fotonäitus E. Majas. Avamine kl. 18.

Teisip. 16/1 kl. 14.15 EPÜS-i koosviibimine E. Majas. Helmi Rajamaa Koidula-Kreutzwaldi kirjavahetusest.

Kolmap. 24/1 kl. 17 EK Naissektsiooni kultuuriõhtu E. Majas. Hans Lepp oma tööst Rootsi saatkonnas Tallinnas.

Pühap. 4/2 kl. 14 Eesti Kultuuri Koondise aastap. tähistamine Operaterrassenil.

Kolmap. 7/2 kl. 18 Fotoklubi kokkutulek E. Majas. Korraline aasta peakoosolek ja Peeter Kitsniku diad Eestist.

Meta Harjula mälestuseks

Lääne-Rootsi eestlastele oli Meta Harjula tuntud oma abivalmis ja kaasaaitava käe läbi. Mitte midagi ei olnud tema arvates nii raske ega võimatu, et seda poleks saanud korda saata.

Juba varakult kutsealasele tööle asudes sai tema sihiks inimlik ja sõbralik suhtumine ellu. Meenutagem siinjuures tema julget pealehakkamist noore kooliõpetajana vanarootslaste hulgas Ruhnu saarel.

Meenutagem aga ka tema edaspidist elu kalurinaisena, kellena talle ei jäänud võõraks ei kaluri igapäevased askeldused võrkude ja mõrdade juures mererannas, paadilautris - ega ka mitte püügiretkedel paadis.

Ja kui lõunalauda juhtus ilmuma ootamatu külaline, siis kooris perenaine paar kartulit patta juurde ning pani pannile lisaks mõned silgud - "küll siis saab ka võõras oma kõhu täis süüa".

Veel ilmub silmade ette tema lahke ja sõbralik olemine meie vanemkodanike koosviibimistel, kus ta tihtipeale oli peotuju tõstja endasepitsetud lõbusate värssidega vanadest aegadest ja igapäevastest paguluselu peensustest.

META HARJULA peokõnelejana a. 1987.

Siis meenub aga ka meie leinajate raskemeelne jumalagajätt S:t Olavi kabelis pühalike helide saatel - kus lillede asetamise juures kirstu päitsile hetkeks tundus, nagu oleks meie vahele kerkinud ammust ajast tõotatud müür, mille üle kedagi ei hüüta ega süüdata tee valgustamiseks laternat - ei vii sinna ka ühtki väravat.

Sinna müüri taha lennaku hinge hüüe meie parimate rahusoovidega igavikku lahkunule.

WELLO UUSKYLA

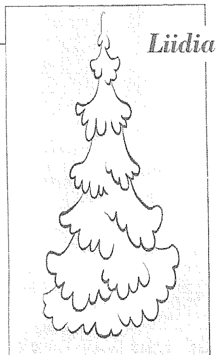

Liidia Tuulse

LUMEÜKSINDUS

Lund langeb.
Ei taevast ega maad,
ei kuju ega häält.
Lumeotsatus.
Lumi on pimestanud silmad,
kurdiks sadanud kõrvad,
kohnetanud jalad ja käed.

Mu mõte, kerge nagu lumehelve tuules
astub jääkristallist ehitatud laeva.

Kogust "Liiv ja lumi"

KIRIKLIKKE TEATEID -

EEL KIRIK

Stockholm: Estonia Seltsi kirikukontsert Tallinna Toomkiriku heaks Jakobi kirikus 21/1 kl. 14 Sopran Meeli Tammu "Estoniast", metsosopran Katrin Meerits, tenor Mikko Pulkkinen, flötist Liis Jaanivald, viiulikunstnik Alfred Pisuke, tshellist Ivo Juul Tallinnast, orelil Harri Kiisk.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

Norrköping: Pühap., 14/1 kl. 12 liturgia ja Suur Veepühitsemine Sandbygårdeni kirikus. Suursööt ja Arbus.

VABAKIRIKUD

Stockholm: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11, 10/1 kl. 11 palve, 11/1 kl. 18 palve, 14/1 kl. 10.30 palve, kl. 11 jumalat., Marta Õun ja Hermas Lilleorg, lauluettek. 9/1 kl. 11 palvekoosolek.

Borås: Allianskog., Fristadsv. 104, jumalat. igal pühap. kl. 11.

Borås: Raadio Kodukirik lainel FM 92,5 MHz igal laup. kl. 19.

Göteborg: Raadio Kodukirik lainel FM 94,9.

Göteborg: Eesti Evang. Kog., Garverigatan 2, jumalat. igal pühap. kl. 11.

KIRIKUKONTSERT

Toomkiriku oreli restaureerimise heaks

Pühapäeval, 21. jaanuaril kell 14.00 toimub Stockholmis, Jakobi Kirikus kontsert tuntud solistide kaastegevusel. Esinevad Ivo Juul ("Estonia" orkestri tshellorühma kontsertmeister, sopran Meeli Tammu ("Estonia" ooperist), metsosopran Katrin Meerits, tenor Mikko Pulkkinen ja bass Esa Aapro Stockholmist. Saatjaina kaastegevad Harri Kiisk (orel) ja Liis Jaanivald (flööt).

Kõik kontserdil kaastegevad on loobunud honorarist ning puhastulu makstakse Tallinna Toomkiriku oreli restaureerimise fondi. Kontserdi korraldajaks on Estonia Seltsi Osakond Rootsis.

Ivo Juul sündis 1939. a. Tallinnas. Õppis tshellot Tallinnas August Karjuse juures ja Moskvas Sergei Sirinski juures. Töötab praegu Estonia teatris tshellorühma kontsertmeistrina. On esinenud solistina ja ansamblistina Eestis ja välismaal.

Lk. 3 avaldatud ristsõnade lahendus:

PAREMALE: 1. endamisi 9. Kamenka 15. Saatuse sõlmed 17. raa 19. Macmillan 20. Be 21. koks 22. ABC 23. Ea 24. nn 25. spoor 27. sead 29. nudism 33. ennem 35. RR 36. Aadu 38. Taavet 39. iks 40 ralli 42. nokad 45. inka 47. perutama 49. AGA 50. kaer 51. lasso 52. Erbium.

ALLA: 1. esmasriik 2. naaber 3. Dacca 4. atm 5. muie 6. Island 7. sel 8. isand 9. kl 10. amb 11. mees 12. Ed 13. kroon 14. Aakre 16. õnnitlus 18. As 21. konto 26. peenar 28. Dakar 30. nurea 31. saito 32. Maia 34. madam 37. AS 39. ike 41. ars 43. rai 44. Agu 46. Na 47. pl 48. me.

Visnapuu fondi auhind määratud

TORONTO (EPL) - **Henrik Visnapuu fondi valitsus teatas 2. jaanuaril, et Henrik Visnapuu nimeline auhind määrati tänavu Mardi Valgemäele. Fondi valitsus jõudis otsusele pärast nõupidamist mitmete eriteadlastega. Auhinna väärtus on tänavu 500 Kanada dollarit.**

1935. a. Viljandis sündinud Mardi Valgemäe on New Yorgi linnaülikooli Lehmani Kolledzhi inglise keele ja kirjanduse osakonnas professor, samuti vastava osakonna juhataja. Ta lõpetas Rutgersi ülikooli 1957. a. ja pärast tegevteenistust ohvitserina USA kaitsejõududes, asus aspirantuuri Kalifornia ülikoolis Los Angeleses, kus doktoreerus 1964. a.

Tema erialaks on moodne draama, millisel alal ta on saavutanud rahvusvahelise tunnustuse. Tema sulest on ilmunud üle paarisaja artikli, essee ja arvustuse ning mitu erialast raamatut. Prof. Valgemäe on andnud ka erakorraliselt suure panuse eesti näitekirjanduse tutvustamisele, sealhulgas ka tõlkimise kaudu.

Oma otsuse langetamisel pidas Visnapuu fondi valitsus eriti silmas prof. Valgemäe mullu ilmunud teost, esseede kogu "Linn ja Teater. Lavamärkmeid mitmelt maalt" (Tallinn. Vagabund, 1995, 174 lk.). Ent sama ajal arvestati ka tema pikaajalise panusega eesti kirjanduses, eriti selle tutvustajana ingliskeelsele maailmale oma teaduslike tööde kaudu.

Henrik Visnapuu fond kutsuti ellu Kanadas viie aasta eest eesmärgil mälestada Eesti ja eestlaste suurluuletajat, kes suri paguluses New Yorgis 1951. a. Fondi valitsuse koosseisu kuuluvad Henrik Visnapuu vennapoeg Herk Visnapuu, viimase poeg Andres Visnapuu, Elmar Tampõld ja Tõnu Parming. Senini on auhinna aluseks olnud Visnapuu perekonna lahked annetused.

Fond on eelnevatel aastatel määranud auhinna Arved Viirlaiule (1992, Toronto), Hando Runnelile (1993, Tartu), Reet Soolale (1994, Tartu) ja Olaf Imelikule (1995, Tallinn). Auhind tehakse igal aastal teatavaks Henrik Visnapuu sünnipäeva kuupäeval 2. jaanuaril.

Minevikus on tegutsenud Henrik Visnapuu fond Austraalias (aastast 1953) ja Henrik Visnapuu nimeline kirjanduslik fond New Yorgis (samuti aastast 1953). Kanadas loodud ja tegutseval Henrik Visnapuu fondil pole kummagi nende kahe, oma tegevuse lõpetanud fondiga järjepidavust.

• Leinateated

† **Sydneys** suri 14. nov. Hilda Vait, n-na Toom, sünd. 21. juunil 1920 Kuusalus.

† **Melbournes** suri 16. nov. Kirill Maganov, sünd. 6. juunil 1925 Rakveres.

† **Torontos** suri 24. nov. Monica Luks, n-na Wühner, sünd. 20. dets. 1913 Valgas.

† **Kanadas** suri Salme Johanson.

† **USA-s** suri 11. nov. Ervin Tolm, sünd. 18. märtsil 1906 Eestis.

† **Red Bankis NJ** suri 16. nov. Juta Nolan, n-na Krünwald, sünd. 5. nov. 1920 Tartus.

† **New Yorgis** suri 20. nov. Aleks Kankar, sünd. 10. juunil 1912 Tartus.

† **Manchesteris CT USA-s** suri 13. nov. Elmar Ranna, sünd. 12 apr. 1910 Väike Maarjas.

† **Berlinis MD USA-s** suri 20. nov. Nina Kaup, n-na Balk, sünd. 24. aug. 1911 Paides.

† **Tartus** suri 14. nov. Elfriede Erik, n-na Tomba, sünd. 11. apr. 1906 Vastseliinas.

† **Ridley Parkis PA** suri 10. nov. Jaan Riig, sünd. 29. mail 1912 Tallinnas.

† **Göteborgis** suri 17. nov. Haldi Samuelson, sünd. 19. dets. 1926 Tallinnas. Kadunu oli kindral Gustav Jonsoni tütar.

† **New Yorgis** suri 3. dets. Meinhard Kaju, sünd. 8. aug. 1913 Hiiumaal.

† **Torontos** suri 1. dets. Anton Gustavson, sünd. 14. okt. 1903 Torgu vallas Saaremaal.

† **Torontos** suri 2. dets. Maimu Varik.

† **Torontos** suri 30. nov. Leo Kann, sünd. 28. märtsil 1922 Võrumaal.

† **Sydneys** suri 30. nov. Willem Rein, sünd. 17. sept. 1908 Tartus.

† **Perthis** suri Tiina Walgre-Perret.

† **Tasmaanias** suri Lilli Kaup.

† **Torontos** suri 24. nov. Johannes Sirm, sünd. 21. aug. 1907 Viru-Nigulas.

†

Meie hulgast on lahkunud

Herbert Serm

Mälestab leinas

GÖTEBORGI EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING

†

Meie armas õpetaja

Salme Utsal

Mälestavad leinas

E. LENDERI GÜMNAASIUMI endised ÕPILASED

†

Meie armas sõber

Frida Muruk

† 14/12 1995 Stockholmis

Leinas

HELMI ja IRINA

Jõulunäitus 1995

Eesti Kultuuri Koondis avas selgi korral jõulunäituse kombekohaselt Esimesel Adventil. Eesti Majas väljapanijaid on natukehaaval vähemaks jäänud, ometi kogunes neid lõpuks üksteist - kõik vanad tuttavad, esitatud kunstki tuttavlik.

Esiteks tahaksin mainida isa ja poega Kaskesid, kes kunagi paljuks ei pea oma töid kauge maa tagant, Vimmerbyst, Stockholmi saata.

Eugen Kasel oli kõnealusel näitusel kaks tugevat tööd, mõlemad kunstnikule tüüpilised, ähmaste väheste kriipsude, laikude ja täppide toimel identifitseeritavad figuurid.

Segatehnikas läbiviidud "Kassike" - õigupoolest kassipoega kallistav tütarlaps - või koguni vanaema - oli kujunduselt sedavörd ebafikseeritud, et võimaldas mõlemat tõlgendust. Massiivsed randmed viitasid ehk siiski vanema naise suunas?

Teine töö, "Autoportree rongaga", oli salapäraselt sugestiivne sõejoonistus. Silm läigatas prilliklaasi tagant ja otsaesisel joonistus targa tiivulise, ronga, kontuur.

"NÕVA RANNA KIBID"

Noor Kask, Sven, esines õlimaaliga "Rannik". Tema maalitehnika on vaba ja küps, võiks ehk nimetada postimpressionalistlikuks. Inimtühjas maastikus valitsev meeleolu oli endiselt nukrusse kalduv.

Mere- ja laevademaalija, Ants Lepsoni, nostalgiline "Nõva ranna kibid" oli Sven Kase hallile rannamotiivile - kuigi Rootsi rannast - mõnesuguseks paralleeliks. Lepsoni õlimaalitehnika on siiski teistsugune, üksikasjalisem, seotum, realistlikum.

Kristiina Kauri oli välja pannud neli pastellminiatüüri, teemaks valguse langus sügavasse metsarohelusse ja selle toimel esile tulev ruumilisus.

Ka Otto Paju abstraktsed kollaazhid kandsid metsa nime - "Kuldne mets" I ja II. Kunstnik oli sedakorda - kui võimalik - veelgi lakoonilisem varasemast. Geomeetrilised kompositsioonid meenutasid metsa üksnes sügiseleheliste värvikooskõlade tõttu. Elamust süvendav "kuldne" pääsis kahjuks mõjule ainult teatud valguses, muidu pruuniks kustudes.

Ville Tops üllatas mööndunudaastasel jõulunäitusel konstruktivistlike ikoonidega akrüülis. Tänavu oli ta tagasi pöördunud kollaazhide manu, mis ometi päris endist laadi polnud. Nii väikesed keerubid ehataeva taustal "Inglite maailmas" kui küllusliik "Puuviljavaagen" olid lausa konkreetsed Topsi varasemate aimatavate kujunditega võrreldes. Tops oli välja pannud ka seeria täpse viimistlusega kunstkäsitööd - kinkekarpe.

"PUUVILJAVAAGEN"

Kaks Rootsi poolel tuntud eesti kunstnikku, Enno Hallek - kel oli samaaegselt näitus Eestis - ja Ilon Wikland, osalesid koos teistega meie väikesel jõulunäitusel. Enno Hallekilt oli siiditrükid "Sina ja mina", eelmiselt jõulunäituselt tuntud rõõmus manifestatsioon ja hommikuselt puhas ja jahe "Aurora".

Ilon Wiklandi lito "Enne jõule" võitis näituseküastajate südamed armsusega. Tüdrukutirts ja koerake keset lumist parki, ootel suvepaviljoni trepil. Uks on pärani avatud ja sisemuses särab jõulupuu.

Jääb veel mainida kolm kunstnikku, Eve Riimus, Jutta Klein ja Arvo Luik, kel kõigil olid olnud isikunäitused äsjamöödunud sügisel. Mõistetaval kombel polnud nad jõudnud palju uut luua - kui mitte arvestada Jutta Kleini "Sõitu Suure Vankriga", kus noorpaar on suksu tähevankri ette rakendanud ja kihutab üle sinava taevalaotuse - vastu uuele Aastale 1996?

MAIA MATHIESEN

Omandi tagastamine:

Venitamised ja altkäemaksud

Edvin Vesterby on üks paljudest eestirootslastest, kes vastavalt Eesti seadustele püüab tagasi saada oma vanemate talu Roslepas Dirhami lähedal. Sellega seoses on ta sattunud ootamatult suurtesse raskustesse, millest ta ise kirjutab allpool.

***

Pärast seda kui Eesti vabanes N.Liidu haardest, saime teada, et saame tagasi oma armsa kodukoha Roslepas, mille pidime ülelamise eesmärgil maha jätma. Aga me ei kujutanud siis ette, et asi võtab nii kaua aega.

Vallavanem Ülo Kalm teadis enda arvates kohe, et me tulime Eestisse inimesi nende kodudest välja tõstma. Seda me sugugi ei tahtnud, selle eest aga tahtsime seda küll tagasi, mis meile õigupärast kuulub. Kalm küsis ka, miks me emigreerisime. Selle peale ma vihastasin, sest me polnud emigrandid, vaid poliitilised põgenikud.

Ülo Kalm teatas kohe, et me mingeid maju tagasi ei saa, sest need ei kuuluvat meile. Selgus, et üks maja oli tühi, kuna selle elanik oli mõne aasta eest surnud. Kuid ka seda ei tahetud meile tagasi anda, kuna selle olevat kohalikud võimud ostnud 400 rubla eest omanikult Kaja Mikael.

Nüüd olime Ülo Kalmi järgi sunnitud kokku leppima maja hinna suhtes Kaja Mikaeliga, mille järel ta pidi selle meile "kinkima", kuna seda müüa ei olnud lubatud. Leppisime kokku 35 000 EEKi peale. Kui me hiljem rahaga saabusime, teatas Kaja Mikael, et nõuab hoopis 45 000 SEKi. Sõitsin Rootsi ja tõin rohkem raha ning maksin nõutud summa välja. Seejärel käisin notarius publicuse juures Haapsalus ja vormistasime kinkelepingu.

Kui ma tegin avalduse, et oma maa peale ehitada maja, kutsusid meie vanemate majas elavad Sofronovid mind "kuradi rootsi röövliks". Seal pidavat hoopis tema lehm käima - pealegi olevat tema poeg tahtnud ehitada samale kohale.

Sõitsin vallavalitsusse kontrollima, kas minu vanemate maja tõesti kuulub neile. Seal puudusid aga paberid maja kohta, mispärast mulle teatati, et maja pole olemas olnud! Aga nad pidid uurima ka arhiividega Tallinnas ja Tartus.

Pärast aastapikkust ootamist läksin ma ise arhiividesse Tallinnas ja Tartus ja sain ka kaunis kergelt kätte kõik vajalikud dokumendid. Neist selgus, et Safronovitel polnud mingit dokumenti maja omamise kohta. Umbes samal ajal, märtsis 1995, saime Lääne maakonnakomisjonilt teada, et kõik oli meile tagastatud - ainult et vallavalitsus pidi selle ka heaks kiitma. Nüüd kiitis ka vald selle heaks ühe nädala jooksul.

Me üritasime nüüd kirjutada üürilepingu Safronovitega. Nemad tahtsid seda teha vallavalitsuse kontoris, kus aga vallavalitsus hoopis aitas neil vormistada edasikaebamise. Selle põhjal algas kohtuprotsess, mis kujunes täielikuks paroodiaks ja bluffiks.

Safronovid väitsid täiesti valelikult, et me olevat Rootsi riigilt juba saanud kompensatsiooni oma maa eest. Kui ma seda eitasin, nõuti mult Rootsi välisministeeriumi dokumenti selle kohta, mille ma ka muretsesin. Safronovid aga ei pidanud mingeid dokumente esitama.

Nüüd tehti vallale ülesandeks kontrollida, kas Safronovid olid maja ümber ehitanud rohkem kui 50 % ulatuses ja selle läbi saanud omandiõiguse.

Kui komisjon asja uuris, olin ma ise Roslepas, aga minuga kontakti ei võetud. Selle eest käidi Safronovite juures ja asi oligi valmis.

See osa majast, kus ma olen sündinud - mõlemad kaks osa kuuluvad meie perekonnale - on seesmiselt lõhutud ja korrast ära.

Safronovid on maha võtnud seinu ja lõhkunud köögi, samuti trepi pöörningule ja veepumba. Majaalune kaev on täidetud. Maja kordaseadmiseks kuluks umbes 300 000 EEKi. Ometi jõudis komisjon järeldusele, et maja oli ümber ehitatud 50,3 protsendi ulatuses. Milleks niisugune bluff?

Kui Eesti tahab tõesti Euroopasse pääseda, peab ta välja heitma kogu selle nõukogudeliku mõtteviisi ja korruptsiooni.

Kohalikud inimesed ei julge Ülo Kalmi vastu protesteerida. Aga meie valismaalt küsime: Miks te ei järgi seadusi? Miks te muudate juba vastu võetud otsust? Siin lõhnab altkäemaksude järgi.

Venitamispoliitika, mida teatud isikud rakendavad tagastatava omandi suhtes, pidurdab ka kogu Eesti arengut. Paljud eestirootslased on sügavalt pettunud kõigi viivituste pärast. Loodame, et meil pole vaja pöörduda Euroopakohtu poole niisugustes ilmselgetes asjades nagu on meie seadusliku vara tagastamine õigetele omanikele.

EDVIN VESTERBY

Svenska Tobaks AB...

(Algus lk. 1)

Tänu soodustustele sai Eesti Tubakas käive tõusta 180 kuni 190 miljoni EEKi pealt 1993. ja 1994. aastal 320 miljoni krooni peale. Aktsiis kohalikul toodangul oli ainult üks kroon paki pealt, aga kolm krooni importsigarettide pakki pealt.

Sigaretihinnast on töötasu ainult 5 %. Seepärast pole odavad tööjõuhinnad Eestis mingi eriti kaalukas argument. Pealegi on Malmös olemas sigaretitehas, kuhu on kerge üle viia praegune toodang Eestis.

"Äripäev" kommenteerib:

"Pole saladus, et kui Svenska Tobaks Eestisse investeerima hakkas, sirendas neil silme ees avar Vene turg. Sinna oleks olnud hea müüa tagasihoidliku kvaliteedi, ent korraliku väljanägemise ning madala hinnaga sigarette, nagu näiteks Rumba. Paraku see plaan ei täitunud, kuna Venemaa kehtestas juba kahe aasta eest Eesti kaupade suhtes kahekordse tollimaksu. Rooslased jäid ootama olukorra normaliseerumist, kuid ooteaeg on väga pikaks veninud. Eesti turg on aga väike, Lätis ja Leedus laiutab USA hiiglane Philip Morris."

Võimuvõitlus Eesti Ap. Õig. Kiriku...

(Algus lk. 1)

EAÕK seisukord on võrdlemisi keeruline, kuna Konstantinoopoli patriarhaat ei ole ametlikult kuulutanud taasiseseisvunud Eestis registreeritud EAÕK-d enda jurisdiktsiooni all olevaks. Saavutatud on vaid oikumeenilise patriarhi põhimõtteline nõusolek.

Konstantinoopoli patriarhaat ei taha ka venelastega tülli minna, vaid säilitada traditsioonilist vendlust. See teeb EAÕK olukorra ebamääraseks. Vahepeal on EAÕK vaimulike arv jäänud järjest väiksemaks, kuna okupatsiooni ajal kedagi välja ei õpetatud. Seepärast peab ka 73-aastane ülempreester Emmanuel teenima kuues koguduses. Teisi eestikeelseid õpetajaid on ainult 16. Piiskop Kornelius keeldub õnnistamast uusi eestikeelseid õpetajaid nii kaua, kui kestab konflikt selle üle, kumma keskuse alla kuuluda.

Balti metsa väljavedu...

(Algus lk. 1)

Kuuse- ja männipuidust puudust pole, aga lehtpuusaadustest ei jätku. Praegu veetakse sisse kuni 40 % lehtpuu vajadustest Baltikumist või Venemaalt. Kolme aasta eest toodi sisse ainult 20 %. Mis praegu veel takistab metsasaaduste väljavedu, see on puudulik erastamine. Lätis on ainult 20 % maast eraisikute või erafirmade käes. Eestis on vastav protsent umbes samasuur. See ja aeglane metsatööstuse varustamine masinatega piirab esialgu oluliselt väljavedu, kuigi senine raie on jätkuvalt palju väiksem kui aastane juurdekasv Baltikumi metsades.

Helistamise kord Eestist muutub...

(Algus lk. 1)

Erinevused endise N. Liidu territooriumile helistamisel on tirgitud asjaolust, et vana ühtse N. Liidu sidesüsteemi ümberkorraldamine rahvusvahelistele sidetavadele vastavaks võtab erinevates riikides erinevalt aega.

Vana süsteemi järgi helistamisel ei pidanud endise N. Liidu vabariigid omavahel ühenduse pidamiseks helistama nii nagu helistati välismaale.

Rootsi eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub neljapäeviti

Estniska Dagbladet i dag

Sidan 1

SVENSKA TOBAKS
har slutat investera i Estland. På en presskonferens meddelade företagsledningen för Eesti Tubakas, som Svenska Tobaks äger till största delen, att man kanske satsar på tillverkning i Ryssland i stället. Skälet är att även Eesti Tubakas i fortsättningen måste betala samma accis på sin tillverkning som de företag som importerar tobaksprodukter till landet. Företaget säger sig också överväga att återföra tillverkningen till Sverige, då arbetskostnaderna som utgör den största fördelen vid tillverkning i Estland, inte utgör mer än 5 % av kostnaden för tillverkning av tobaksprodukter. Ett annat skäl till en eventuell flyttning är den dubbla tullen som Ryssland tillämpar på varor som importeras från Estland och som effektivt stänger den ryska marknaden för Eesti Tubakas.

DEN 9 DECEMBER
genomförde ryskortodoxa ryssar i Tallinn ett "korståg" genom staden för att kräva att den estniska ryskortodoxa kyrkans tillgångar skulle överföras till den ryskortodoxa kyrkans Moskvatrogna gren - till skillnad från den estniskdominerade gren, som förordar anslutning till patriarkatet i Konstantinopel. Estniska Dagbladet reder ut en del av den strid som pågår om tillgångarna.
Under självständighetstiden löd den estniska ortodoxa kyrkan under Konstantinopel. När landet ockuperades fördes kyrkan dock med tvång över till att lyda under Moskvapatriarkatet, vilket merparten av kyrkans församlingar inte längre vill göra.

DEN VISAFRIHET
som Estland hade hoppats få till stånd med Finland redan i år, kommer nog att skjutas fram till nästa år. Det framgår av intervjuer som den finske inrikesministern har gett under den senaste tiden.

PARDIRESTORAN perekond Kase kodus Lõuna-Stockholmis

Perekond Kase "pardirestoran"

Igal õhtul kui süüdatakse tänavatuled, lendavad 200 parti Lea ja Endel Kase juurde sööma. Alguses tuli ainult paar lindu, kuid nad lobisesid söögikohast nähtavasti kogu oma suguvõsale.

Paljud linnud külmetavad, kuna neil on raske toitu kätte saada. Perekond Kase juures saavad nad aga ligi 25 liitrit toidupoolist päevas. Menüüsse kuulub leib ja kaer.
Kõik sai alguse kunagi kümme aastat tagasi. Alguses toitsid nad varblasi. Ühel päeval nägi seda möödalendav pardipaar ja peagi tuldi tagasi veel mõnega. Neid sai aga rohkem ja rohkem. Igal aastal tulid nad tagasi, kuid sel aastal on neid rohkem kui kunagi varem.
Lindude toitmine tekitab muidugi ka probleeme. Koht ei ole sobiv keset elamurajooni ja läheb ka kulukaks. Stockholm on ju miljonilinn. Kui kõik aitaksid kaasa ja toidaksid neid natuke kui perekond Kask!
Väikelinnud peavad iga päev sööma vähemalt kaks ja pool korda rohkem kui ise kaaluvad. See on aga väga raske kui kraadiklaas langeb alla kahekümne kraadi. Kehtib ütlus: süüa või surnuks külmuda, see on looduse seadus. Nii külma talvega kui tänavu võivad ligi 90% väikelindudest surra. On ülim aeg võtta välja leiva-, juustu-, õunatükikesi, seemneid ja muud sobilikku ning väljas jalutades need külmetavatele ja näljastele linnukestele visata.
Nii päästame ka meie nende elu.

"Pikker" lasti vette

Päev enne jõululaupäeva, 23. detsembril lasti Tallinna Meretehase sadamas pidulikult vette Eesti piirivalvelaev "Pikker".

Laeva hakati ehitama 6. mail 1994 ja see on esimene alus, mis taasiseseisvunud Eestis projekteeriti ning valmis ehitati. Laeva ehitus läks maksma 14,9 miljonit krooni.
"Pikker" on 30 meetrit pikk ja 5,78 m lai, parda kõrgus on 2,96 m, süvis 1,5 m, veeväljasurve 88 tonni ning maksimaalne kiirus 24 sõlme. Kuueliikmelise meeskonnaga laev on relvastatud kolme kuulipildujaga.

Göteborgi sümfoonia-orkestri helisalvestus

Göteborgi sümfoonikud saavutasid 1995. aastal rahvusvahelise kuulsuse. Esiteks külastati Viini ja novembris toimus turnee Saksamaal.

Detsembris saatis raadio P-2 Viinis toimunud debüütkontserdi. Just tol ajal boikoteerisid kõik rootsi sümfooniaorkestrid raadiosaateid, kuid salvestus Viinist oli erand. Nimelt ostis raadio salvestuse Austria ringhäälingult, mida konflikt ei puudutanud.

Sümfoonikud esitasid Jean Sibeliuse, Arvo Pärti ja Eino Tambergi helindeid.

Paarsõnad

Allpool asetsevad tähepaarid tuleb 4-kaupa korjata kokku nii, et moodustuks 5 sama algustähega algavat sõna.
Millised on need 5 sõna?

DO	NI	AM	BI	AL
SA	MB	EK	IA	AL
EL	OT	LE	AM	AN
AN	AL	GA	SM	RG

Vastused avaldame 25/1 lehes. Head lahendamist!

28/12 EPL-s avaldatud paarsõna õige lahendus on:

PUDIPADI
PUHKPILL
PULLOVER
PÄRIVETT
PÄTERDUS

Võitjaks osutusid Härma Meisner Farstast ja Voldemar Plakk Göteborgist. EPL õnnitleb.

Vähemalt ühele õigelt vastanule loosime välja ja saadame EPL-i väikese kingituse. Vastused saata enne 18/1 aadr.: E. Päevaleht, Box 477, 101 29 Stockholm. Ümbrikule kirjutada peale PAARSÕNA ja lehe number.

• Siit ja sealt

• **Torontos** tähistas 4. detsembril oma 100. sünnipäeva Linda Tensuda, sünd. Ageris, Eestis.

• **Penedas** Brasiilias tähistas 10. okt. oma 90. juubelisünnipäeva Aksella Luts. Tema abikaasa Theodor Luts on kirjanik Oskar Lutsu vend.

Riigikokku pääseks 7 erakonda

Detsembrikuise avaliku arvamuse mõõtmise järgi pääseks nüüd Riigikokku seitse erakonda. Anname allpool nende pooldajate arvud kogu elanikkonna hulgas (sulgudes oktoobrikuu numbrid):

Eesti Reformierakond 20 % (24)
Eesti Pensionäride ja Perede Liit 9 % (5)
Eesti Koonderakond 8 % (10)
Eesti Keskerakond 6 % (7)
Eesti Maarahva Erakond 7 % (8)
Isamaaliit 7 % (5)
Eesti Maa-Keskerakond 5 % (4)

Till Tallinn
FLYGER SAS DAGLIGEN 13.35. MED SAS EUROTICKET
RESER DU EXTRA BILLIGT I EUROCLASS.
Till Stockholm
FRÅN TALLINN DAGLIGEN 16.25. MEDLEM I
SAS EUROBONUS? VI GER DIG 2.400 POÄNG T/R!
Trevlig resa
SAS

TALLINN
ARLANDA 2
VARDAGAR* TRE GÅNGER DAGLIGEN FRÅN ARLANDA 07.00, 11.30 OCH 13.25.
*Avvikande tafiktabell vardagslut. Hör med din reisebyrå eller Finnair direkt: 020 78 11 00.
FINNAIR

ESTONIAN AIR
Uus logo, uued lennukid, rohkem lende. See on Estonian Air.
Stockholm – Tallinn 08.50 iga päev, v.a. pühapäev
Stockholm – Tallinn 20.35 iga päev, v.a. laupäev.
Astu ühendusse Estonian Airiga või oma reisibürooga.
Meie kontor Arlandal on avtud 07.30-19.00

Stockholm	Arlanda	Malmö	Göteborg
Drottningatan 65	Terminal 5	Gustav Adolfs torg 47	Södra Hamng. 37-41
08 – 23 36 66	08 – 593 60580	040 – 12 25 60	031 – 80 01 30

Andke meile:
* RAAMATUPIDAMINE
* AASTAARUANNE
* RIIGIMAKSUKÜSIMUSED
* MUU ADMINISTRATSIOON

Meie tööala on Stockholmi ja Karlstadi vahel.
Meil on esindaja nii Stockholmis kui Hällefors.
Helistage meile kindla, lihtsa ja odava koostöö organiseerimise pärast.

Ekonomi/Data i Tiden ab
Nils Lindeberg-Lindvet
Civilekonom
Legitimerad redovisningskonsult
Aadress: **Sikfors, Stentry 712 93 Hällefors**
Tel. vastaja/faks **0591-151 60**

Eesti kultuuri kannab eesti keel!